

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ
KİŞİLİKLERİYLE BÖLÜM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali Selçuk GENCÜR

Balıkesir, Temmuz-2011

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLİKLERİ
İLE BÖLÜM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali Selçuk GENCÜR

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre YILDIRIR

Sınav Tarihi: 13.07.2011

Jüri Üyeleri: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre YILDIRIR (Danışman-BAÜ)

Doç. Dr. Neşet Demirci (BAÜ)

Doç. Dr. Özden KORUOĞLU (BAÜ)

Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı oturumunun
nolu kararı ile Mezun olmuştur.

Balıkesir, Temmuz-2011

ÖZET

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLİKLERİYLE BÖLÜM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ali Selçuk GENCÜR
Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,

İlköğretim Anabilim Dalı

(Yüksek Lisans Tezi / Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre Yıldırım)

Balıkesir, 2011

Bu çalışmada Holland'ın meslek seçim teorisi ışığı altında ilköğretim matematik öğretmen adaylarının kişilikleriyle bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve geliştirilen mesleki ilgi ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek amaçlanmıştır.

Bu çalışmaya 2010 – 2011 Eğitim Öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan 518 İlköğretim Matematik Öğretmen Adayı katılmıştır (Bunların 374'ü (%72,20) bayan, 144'ü (%27,80) ise erkek). Katılımcıların 133'ü (% 25,68) 1.Sınıf, 121'i (%23,36) 2.Sınıf, 127'si (%24,52) 3.Sınıf, 137'si (%26,44) 4.Sınıf öğrencisidir.

Teoriyle tutarlı olarak, altı faktörlü bileşen analizi varyansın % 50' sini açıklamıştır. Ölçeğin Cronbach alfası 0.85 çıkmıştır. Katılımcılar genel olarak sosyal sonra araştırmacı ve geleneksel çıkmıştır. Sosyal, geleneksel ve artistik kişilik boyutları bölüm memnuniyetiyle ilişkili çıkmıştır. Bulgulara göre, ilköğretim matematik öğretmenliği sosyal, geleneksel ve artistik kişilik boyutları için ideal bir meslektir. Bu teori matematik ve matematik eğitiminde kariyer yapmak isteyenler için rehber olarak kullanılabilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: İlköğretim matematik öğretmen adayları /
Kişilik / Tatmin

ABSTRACT

RELATIONSHIP BETWEEN PRESERVICE ELEMENTARY MATHEMATICS TEACHERS' PERSONALITY AND DEPARTMENTAL SATISFACTION

Ali Selçuk GENCÜR

Balıkesir University, Institute of Science, Department of Elementary

(M. Sc. Thesis / Supervisor : Assist. Prof. Dr. Yunus Emre Yıldırım)

Balıkesir-Turkey, 2011

The main purposes of this study were (1) to examine the relationship between pre-service elementary mathematics teachers' personality and departmental satisfaction in light of Holland's Theory of Personalities in Work Environments (2) to test the validity and reliability of Vocational Interests Scale. The participants were 518 pre-service elementary mathematics teachers (374 participants were female, 144 were male) enrolled in Balıkesir University's Necatibey Faculty of Education in 2010-2011 the academic year. 133(25,68%) were freshman, 121(23,36%) were sophomore, 127(24,52%) were junior and 137(26,44%) were senior students.

Consistent with theoretical predictions, the results of principal component analysis resulted in six-factor solution, which accounted for 50% of the variance among the scale items. The cronbach's alpha of the overall scale was .85. The participants were, in general, Social. To a lesser degree, they were investigative and conventional. The social and conventional and artistic dimensions of personality were found to be correlated with the departmental satisfaction. Based on these findings, it seems that the profession of mathematics seems to be an ideal career for those with social, conventional and artistic personality traits. Many of the Holland's theoretical predictions were supported in this study. Thus, this theory can be used as a guide to study mathematics and enter a career in mathematics education.

KEYWORDS: Preservice elementary mathematics teachers / Personality / Satisfaction

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET / ANAHTAR SÖZCÜKLER.....	ii
ABSTRACT / KEY WORDS	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Önemi.....	3
1.2 Araştırmanın Amacı ve Problemleri	4
1.4 Sayıtlar.....	5
1.5 Tanımlar.....	5
1.6 Sınırlıklar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI.....	6
2.1 Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramı	6
2.1.1 Altı Kişilik Tipi.....	9
2.2 Holland Teorisi ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	12
3. YÖNTEM	20
3.1 Araştırmanın Modeli.....	20
3.2 Evren ve Örneklem	20
3.3 Veri Toplama Araçları	20
3.3.1 Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması.....	21

3.4 Verilerin Analizi	22
3.5 Yapılan İşlemler.....	24
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	25
4.1 Betimsel İstatistik.....	25
4.2 Yorumsal İstatistik	28
4.2.1 Spearman Korelasyon ve Regresyon Analizi.....	28
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	32
KAYNAKÇA.....	37
EKLER.....	39
EK A Mesleki İlgı Ölçeği	39
EK B Dönüştürülmüş Faktör Matrisi	43
EK C Düzenlenmiş Faktör Matrisi.....	45
EK D İkinci Sınıf ve Üçüncü Sınıflar için Kişilik Tipleri ve Tatmin Arasındaki İlişki.....	47
EK E Katılımcıların Mesleki Tatmin ve Kişilik Puanlarının Dağılımı	48

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1	Holland'ın Altı Kişilik Tipi	11
Tablo 3.1	Kişilik Tiplerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	23
Tablo 3.2	Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Simirnov Testi	23
Tablo 4.1	Katılımcıların Kişilik Tiplerindeki Ortalama Puanları	25
Tablo 4.2	Farklı Kişilik Tipine Sahip Bireylerin Mesleki Tatminleri.....	27
Tablo 4.3	Kişilik Tipleri ve Tatmin Arası İlişki	28
Tablo 4.4	Cinsiyete Göre Kişilik Tipleri ve Tatmin Arası İlişki	29
Tablo 4.5	Birinci Sınıflar ve Dördüncü Sınıflar için Kişilik Tipleri ve Tatmin Arasındaki İlişki.....	30
Tablo 4.6	Regresyon Analizi Sonuçları	31

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1	Holland'ın Mesleki Tercih Altıgeni.....	10
Şekil 2.2	RIASEC Tiplerinin Temsil Edildiği Dört Farklı Model	16
Şekil 2.3	Holland'ın Altıgen ve Dairesel Sıralı Modeli	17
Şekil 2.4	Gati ile Rounds ve Tracey'in Hiyerarşik Modeli	18
Şekil 4.1	Kişilik Tipleri Puanları	26
Şekil 4.2	Katılımcıların Tek Harfli Koda Göre Dağılımı	27

ÖNSÖZ

Bu çalışmamda üzerimde emeği olan, bana bu süreçte rehber olan hem desteklerini hem de mesleki bilgilerini, tecrübelerini paylaşan değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Serkan PERKMEN, Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ, Doç. Dr. Neşet DEMİRCİ, Doç. Dr. Özden Koruoğlu'na çok teşekkür ediyorum.

Lisans ve yüksek lisans zamanımda beni destekleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre Yıldırım' a özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Balıkesir, 2011

Ali Selçuk GENCÜR

1. GİRİŞ

İnsan, hangi çağda olursa olsun yaşamını sürdürebilmek ihtiyaçlarını giderebilmek için çalışmak zorundadır. Çalışarak elde edilen gelirle ihtiyaçlarını giderebilmektedir. Belli bir yaşa gelmiş insan için çalışmak ve ihtiyaçlarını gidermek yaşadığı toplum içinde bir zorunluluktur.

Zamana bakıldığında çağlar içinde insanlar gerek yaşamlarını sürdürmek gerek toplum içinde yer almak için çalışmışlardır. Milattan önceki zamanlarda avlanarak yaşamlarını sürdürürken daha sonra tarımla uğraşmışlar. Bu zamanlarda insanlar hayvan avlamayı büyüklerinden öğrenerek yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Zamanla tarımla uğraşmaya başlamışlardır. Yaşadıkları toplum içinde farklı görevler alarak hayatlarını devam ettirmişlerdir. Kimi ekim dikim işiyle kimisi hasat işiyle kimisi de ürünlerin taşınması gibi işleri paylaşarak geçimlerini, ihtiyaçlarını sağlamışlardır. İnsanlar bu şekilde görev paylaşımı yaparken fiziki güçlerine göre seçim yapmışlardır. Zaman içerisinde de bu işlerde hız kazanarak bu işlerin uzmanı haline gelmişlerdir. Bu şekilde belli bir işte yetenek ve hüner sahibi kişiler haline gelmişlerdir. Kendilerinden sonra fiziki gücü bu işe uygun olanlara bu işleri devretmişlerdir. Belli bir işte hüner sahibi olarak ve o işten para kazanarak daha sonra o işi başkasına bırakarak *meslek* kavramını ortaya çıkarmışlardır.

Bilim, fen ve teknolojiadaki gelişmeler tarım toplumundaki insan gücüyle yapılan işlerin yapılış şeklini ve o işe gerekli olan insan gücünün miktarında değişimlere sebep olmuştur. Çeşitli teknolojik aletler ile işler kolaylaşmaya ve insanın o işteki konumunda değişimler meydana gelmeye başlamıştır.

Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle insanların hayatında makine ve teknolojik aletler yer almaya başlamıştır. Tarım toplumunda insan gücüyle gerçekleşen işler artık makineler sayesinde daha az insan ve daha kısa bir sürede gerçekleşmeye başlanmıştır. Artık bir işin yapılması için onlarca insan gereken işler bir makina ve onun başında duran bir insanla halledilmeye başlanmıştır. Bu makinalarla beraber insan gücünün yerini makina almıştır ve gerekli olan şey artık makinaların nasıl kullanacağını bilen insanlardır.

Yüzyıllarca bilim ve teknolojideki gelişmeler insan yaşamını kolaylaştırmış, toplum hayatındaki meslek kavramını değiştirmiştir. Bilim ve teknoloji her alanda etkisini hissettirmiş, sağlıktan eğitime, idare ve hukuk işlerinden mühendisliğe girişimciliğe vb. birçok alanda farklı farklı iş alanlarının açılmasına sebep olmuştur. Toplumların ihtiyaçları artmış ve değişmiştir. Bu ihtiyaçların artması ve değişimi o işleri yapmaya aday olan insanlarda bir takım özelliklerin bulunmasını mecbur kılmıştır. Bu ihtiyaçları karşılamak isteyen ülkeler, işverenler belli özelliklere göre insan seçmeye başlamıştır. Teknolojinin sağladığı kolaylıklar işverenlerin rekabetine sebep olmuş ve o işin en iyi şekilde yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Artık gücün yerini bilgi ve o işe uygun özellikler almıştır.

İşverenler, devletler teknolojik gelişmeyle birçok meslek tanımının ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Belli meslek için aranan özelliklere uygun insanlar aranmaya başlanmıştır. Bu da meslek seçiminde insanların önünde bir problem haline gelmiştir. Bu problem karşısında ilk çalışmaları Frank Parsons yapmıştır. İnsanların bu gelişmeler karşısındaki problemlerine “Meslek Seçimi (Choosing a Vocation)”[1] isimli kitabıyla yardımcı olmuştur.

Bilim ve teknolojinin sürekli değişim ve gelişim göstermesi insanların hayatlarını kolaylaştırmaya, hayattan ve mesleklerinden beklentilerini farklılaştırmaya başlamıştır. Artık insanlar sadece fiziki ihtiyaçlarının giderilmesini değil, psikolojik ihtiyaçlarının da giderilmesini ve yaptığı meslekten memnuniyet duymayı beklemişlerdir. Çünkü birçok meslek vardır. Toplum içinde bu mesleklerin konumu değişmektedir. İnsanlar yaptığı işten ve mesleğinden memnun olmamaya başlayıp başka mesleği yapmayı tercih etmeye başlamıştır. İnsanların mesleklerinden memnun olma ya da olmama durumu ortaya çıkmıştır. İnsanlar yaptıkları meslekle kendilerini bütünleştirememektedir.

John Holland 1959 yılında kendi adıyla anılan mesleki seçim teorisini ortaya atmıştır. Holland, insanların kişiliklerine göre altı boyutta toplanabileceğini ileri sürmüştür[2]. Bunlar gerçekçi (Realistic), araştırmacı (Investigative), artistik (Artistic), sosyal (Social), girişimci (Enterprising), geleneksel (Conventional) kişilik boyutlarıdır. Aynı şekilde altı tane iş çevresi olduğunu ve insanların kişilikleriyle uyumlu iş çevrelerinde çalışmaktan memnun olduklarını savunmuştur. [2]

Değişen zamanla birlikte insanların fiziki, psikolojik ihtiyaçları, değerleri değişmiştir. Holland, insanların kendi fikirleri söyleyebilecekleri, kendi değerlerini yaşayabilecekleri ortamlarda olmayı istediklerini bu ortamların insanları memnun ettiğini söylemektedir. İnsanlar için kendilerini ifade edebilecekleri meslek ve iş ortamları önemli bir hale gelmiştir. Seçilen meslek insanın yaşamını, yaşamdan duyduğu memnuniyeti etkilediği için kariyer seçimi önemli bir kavram olmuştur.

Kariyer seçimi insanların hayatlarının yarısından fazlasını geçirdikleri meslek ve iş ortamlarından dolayı önemlidir. Doğru yapılmamış ve planlanmamış bir kariyer seçimi insanların sıkıntı ve problem içerisinde bir yaşam sürmelerine neden olmaktadır. Bu da bütün toplumu ve toplum hayatını etkilemektedir. İnsanların doğru meslekler ve kariyer seçmeleri için profesyonel yardım almaları gerekir. Çünkü kritik bir seçim olduğu için rastgele yapılması yaşamın diğer zamanında problemlere neden olur. Holland'ın mesleki seçim teorisi ışığı altında yapılmış çalışmalar bu teoriyi desteklemiştir.

1.1 Araştırmanın Önemi

İnsanların kendilerini, meslekleri ve iş çevrelerini tanıyıp, değerlerini ve ihtiyaçlarını belirledikten sonra kariyer seçimi yapmaları bütün yaşamları için çok önemlidir. Türkiye'de her sene milyonlarca öğrenci üniversite sınavlarına girmektedir. Bu sınavlar öğrencilerin yaşamlarının geri kalan kısmını etkilemektedir. Bölüm ve meslek tercihi yaparken sınavlardan aldıkları puanların, ailelerinin ve çevrelerinin etkisiyle ya popüler mesleklere ya da mezun olduklarında rahatça iş bulabilecekleri bölüm ve meslekleri tercih edebilmektedir. Bölüm ve meslek tercihi yapıp üniversiteye geldikten sonra beklediklerini bulamayabiliyorlar. Çünkü yaşanan çağda insanlar kendi kişiliklerine, değerlerine uygun mesleklerde çalışmaktan memnuniyet duyuyorlar. Öğrenciler üniversiteye gelip bölüm ve mesleği çalışma ortamını, çalışma şartlarını öğrenip kendileriyle bağdaştıramadıkları zaman ya okuduğu bölümü bırakıp tekrar sınava giriyor kendine uygun olan bir bölüm ve meslek seçmek için ya da bölümünde devam edip ilerde de mesleğe başladığında memnuniyetsizliği sürüp gidiyor. Bu da ülke için, genç birey ve ailesi için büyük

maddi ve manevi kayıplara yani her yönden hayata geç başlamaya (meslek, eş seçimi gibi ve geç kalmışlığın getirdiği sosyo-psikolojik sıkıntılar gibi) neden olmaktadır. İlköğretim matematik öğretmenliği de yukarıda sayılan nedenlerden dolayı tercih edilebilen bölüm ve mesleklerden birisidir. Bu bölümü tercih edip ileride bu mesleği yapacak kişilerin kişiliklerini tanıyarak ilköğretim matematik öğretmenliğinin hangi kişilik boyutlarıyla ilişkili olduğunu bilmeleri bu mesleğe uygun kişiliğe sahip olup olmadıkları hakkında bilgi verecek ve seçip seçmemelerine yardımcı olacaktır.

Türkiye’de ilköğretim matematik öğretmen adaylarının kişilikleri ve bölümlerinden memnuniyetleri arasındaki ilişki üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu yüzden bu çalışmanın bundan sonraki çalışmalara ışık tutacağı ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünü seçmek ve ileride bu mesleği yapmak isteyen kişiler için rehber olacağı düşünülmektedir. bu çalışma bu sebeplerden dolayı önem arz etmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Bu çalışmada Holland’ın meslek seçim teorisi ışığı altında matematik öğretmen adaylarının kişilikleriyle bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve geliştirilen mesleki ilgi ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Soru 1: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören ilköğretim matematik öğretmen adaylarının kişilik profili nedir?

Soru 2: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören ilköğretim matematik öğretmen adayları okudukları bölümden memnun mudur?

Soru 3: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören ilköğretim matematik öğretmen adayları matematik öğretmeni olacak olmalarından memnun mudurlar?

Soru 4: İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının kişilikleri ile mesleki tatminleri arasında ilişki var mıdır?

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada;

- 1 Geliştirilen mesleki ilgi ölçeğinin matematik öğretmen adaylarının kişiliklerini ortaya çıkarmada etkili ve yeterli olduğu
- 2 Öğretmen adaylarının uygulanan ölçekte yer alan sorulara, içtenlikle doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5 Tanımlar

Kişilik: Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı, yapılaşmış bir ilişki biçimidir. [3]

İş (meslek) memnuniyeti: Bir bireyin yaptığı işin(mesleğın) ve elde ettiklerinin ihtiyaçlarıyla ve kişisel değer yargılarıyla örtüştüğünü veya örtüşmesine olanak sağladığını fark etmesi sonucu yaşadığı bir duygu. [4]

1.6 Sınırlıklar

Bu araştırma;

1. Holland mesleki kişilik teorisi ile,
2. 2010 – 2011 Eğitim Öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakóltesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan 518 İlköğretim matematik öğretmen Adayı ile,
3. Veri toplama araçlarından Mesleki İlgi Ölçeği ile sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1 Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramı

İnsan çevre psikolojisi, insanlar ve insanların çevreleri arasındaki karşılıklı ilişki temel varsayımı üzerine kuruludur. Bu da insanların çevrelerini, çevrelerinin insanları etkilediğini gösterir. Mesleki psikolojinin tarihi bir bilimsel alan olarak insan çevre modellerinin gelişiminin kariyer tutumlarına uygulanmasıyla iç içe geçmiştir.

John L. Holland'ın mesleki kişilik kuramı, 1959 yılında ortaya çıktığından beri mesleki psikolojiye büyük etki yapmıştır. Bunun nedeni teorisinin basit ve anlamlı öncüllerinin olmasıdır. Holland, teorisini tanımlarken şu üç temel soruya cevap aramaktadır:

1. Hangi kişilik ve çevre özellikleri olumlu/olumsuz mesleki sonuçlar(kariyer seçiminden memnuniyet/memnun olmama, gibi) doğurur?
2. Hangi kişilik ve çevre özellikleri kariyer istikrarını sağlar ya da belli bir hizmet süresinden sonra kariyer değişikliğine neden olur?
3. İnsanların kariyer ilgilerine yardımcı en etkili yollar nelerdir?

Holland'ın mesleki teorisi temel bir öncül üzerine kuruludur: kariyer seçimi kişiliğin bir ifadesidir ve böylece bir mesleğin mensupları benzer kişiliklere ve benzer geçmişlere sahip olduğu anlaşılır.

Holland, teorisinin çalışan dört varsayımından şöyle bahseder:[2, 5]

1. Birçok birey altı kişilik tipine(Gerçekçi, araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci, geleneksel) benzerliklerine göre ayrılabilirler. Bu kişilik tipleri bir bireyi ifade etmek, ayırmak ve karşılaştırmak için teorik model tipleridir. Her bir kişilik tipi çevrede karşılaşılan problemlere cevap bulmada kullanılan bir takım beceri ve tutumların özelliklerine sahip bireylerin oluşturduğu gruplar olarak düşünülmektedir. Her bir kişilik tipi mesleki ve gündelik aktiviteleri, hayat amaçlarını ve değerleri, bireyin kendi ile ilgili inançlarını ve problem çözme stillerini kapsar. Bu teoride, kişiler sadece tek bir kişilik tipine girmez, çoğunlukla

birkaç kişilik tipinin birleşimi kişinin kişilik tipidir ve bunlardan sadece biri diğerlerine göre daha baskındır.[5]

Bu tipler; akranları, biyolojik kalıtımı, aileleri, sosyal sınıfı, kültürü ve fiziksel çevreyi kapsayan kültürel ve kişisel etkilerin karşılıklı etkileşimlerini içeren özelliklerin ürünü olarak gelişir. Bu deneyimler bir bireyin bazı aktiviteleri diğerlerine tercih etmesinde rol oynar. Bu tercihler daha sonra kuvvetli ilgilere döner bunlar da yeteneklere dönerler. Bir bireyin ilgileri ile birlikte yetenekleri özel bir eğilime yani mizaç, karaktere dönüşür. Bu da düşünmede, algılamada ve davranışlarında bu bireyi özelleştirir.

2. Çevreler altı model tipinden(Gerçekçi, Araştırmacı, Artistik, Sosyal, Girişimci, Geleneksel) birisiyle sınıflandırılabilir. Çevre tipleri o çevreyi oluşturan bireylerin baskın tipleriyle belirlenir. Çünkü insanların farklı tipleri beceri ve yeterliklerin çeşitli birleşimine sahiptir ve onlara benzeyen insanlarla kendilerini çevrelemek isterler. Nerede insanlar bir araya gelse, orda birbirlerine çok benzeyen insan tiplerini yansıtan bir çevre oluştururlar. Her bir çevre bir takım problemlerin ve fırsatların özelliklerine sahiptir. Farklı aktivite ve yeterlikler gerektirir ve farklı ödüller sunar.
3. Bu varsayım kişi çevre uyum teorilerinin kalbidir. Yani insanlar beceri ve yeterliklerini kullanacakları, tutum ve değerlerini ifade edecekleri, uygun uğraş ve roller üstlenecekleri çevreler ararlar.
4. Kişilik ve çevre etkileşimi davranışı üretir. Bireylerin kişilik tipleriyle çevrelerinin tiplerini bilmek meslek seçimi, mesleğin süresi ve bitişi, başarı ve memnuniyet gibi bir grup muhtemel sonuçlar hakkında tahmin yürütmeyi sağlar. Kişi çevre uyumu teorileri uyumun derecesini belirlemek için bazı yöntemleri gerektirir. Holland teorisinin yöntemi altı tiptir. Bu altı tip ya insanları ya da çevreleri belirlemek için kullanılır. Bireylerin ve çevrelerinin nasıl uyduğunu belirlemeyi sağlar.

Bu dört varsayıma ek olarak birbiriyle ilişkili bu tiplerin özel ve tahmin edilebilir yollarının taslağını çizen varsayımlarda bulunur. İlki, bu altı tip bir altıgene teorik ilişkilerinin ters orantılı olacak şekilde birbirinden uzağa yerleştirilir. Ortak olan özelliklerinin çokluğu nispetinde birbirine yakın sıralanırlar. Mesela gerçekçi tipler araştırmacı tiplere sosyal tiplerden daha çok benzerler. Bundan başka

Holland insanların ya da çevrelerin kendi içlerindeki ilişkileri ve insanlar ile çevreler arasındaki ilişkileri tanımlarken dört kavramdan bahseder;

1. Uyum
2. Ayrışma
3. Tutarlılık
4. Kimlik

Uyum kavramı, Holland'ın teorisinin merkezinde rol alan bir kavramdır. Uyum, bir kişiyle çevresinin teorisinin belirlediği altı tipe göre uyumunu gösterir. Girişimci bir kişinin girişimci bir çevrede çalışması, benzer kişiliğe sahip bir kişinin araştırmacı bir çevrede çalışmasına göre çok uyumlu olduğunu gösterir. Uyum iş memnuniyeti ve meslek süresi gibi önemli bir sonuç olarak varsayılmıştır.

Ayrışma, insanların ilgilerinin tanımlarının derecesiyle ilgilidir. Bir insanın neyi sevip neyi sevmediği açık bir ayrılırsa ilgilerde o kadar iyi ayrılmış olur.

Tutarlılık, altıgendeki düzenlemeye göre bir bireyin iç ahengini yansıtır. Artistik ve araştırmacı ilgilere sahip bir birey, artistik ve geleneksel ilgilere sahip bir bireye göre daha tutarlıdır.

Kimlik, bir kişinin kimliğinin açıklık ve dengesinin veya amaçlarının, ilgilerinin ve yeteneklerinin tahminini sağlar. Diğer kavramlar gibi ayrışma, tutarlılık ve kimlik bireyleri ve çevreleri tanımlamak için kullanılır. Böylece insanlar gibi çevreler de ayrışma, tutarlılık ve kimlik düzeyleriyle belirlenebilir.

Bu dört ek kavram mesleki sonuçları tahmin etmek için yararlıdır. Özel olarak, uyumlu, farklılaşmış, tutarlı, kimliği açık bir birey; uyumsuz, farklılaşmamış, tutarsız ve kimliği belirsiz bir bireye göre daha memnun ve daha ayarlı olduğu tahmin edilir. Örneğin, sosyal bir çevrede çalışan sosyal bir birey, gerçekçi bir çevrede bulunan aynı kişiliğe sahip bir bireye göre daha mutlu, daha üretken olur.

Holland'ın teorisindeki altıgenin üç fonksiyonu vardır. Birincisi: altıgendeki birinci, ikinci, üçüncü tiplerle ilişkisi bir bireyin ilgilerinin tutarlılık miktarını belirler. İkincisi: paralel olarak çevrenin tutarlılık miktarını belirler. Üçüncüsü: bir bireyle çevresinin tipleri arasındaki uzaklığı karşılatırarak birey ve çevresi arasındaki uyumun miktarını belirler. [5]

2.1.1 Altı Kişilik Tipi

Gerçekçi Tipler: R harfiyle temsil edilirler. Bu kişiler, güç, beceri ve koordinasyon gerektiren, fiziksel etkinlikleri içeren mesleklere yönelirler. Bu kişilerin atılgan, fiziksel faaliyetlerde etkili, mekanik ilgileri olan, sağlam, pratik, güçlü insanlar olduklarını söylemek mümkündür. Gerçekçi bireyler, güce ve sonuçlara değer verirler, insanlar arasında bulunmaktan ve sözel etkileşimden sıkılırlar, sosyal beceri gerektiren durumlarda başarısız olurlar. Bu kişilik tipine örnek olarak; çiftçi, marangoz, atlet, elektrikçi ve mühendis gösterilebilir.

Araştırmacı Tipler: I harfiyle temsil edilirler. Bu kişiler, duygusal aktivitelerden ziyade düşünmeyi, beden güçleri yerine zihin güçlerini kullanmayı tercih ederler. Araştırmacı tipler, uysal, alçakgönüllü, başarıya güdüsü yüksek, düşünceleri esnek, bağımsız, sabırlı, meraklı ve analitik düşünme gücüne sahip insanlardır. Çevreyi doğru ve ayrıntılı bir biçimde algılama güç ve isteğine sahiptirler. Bu kişilik tipine örnek olarak; antropolog, matematikçi, doktor, kimyager, biyolog, bilgisayar programcısı gösterilebilir.

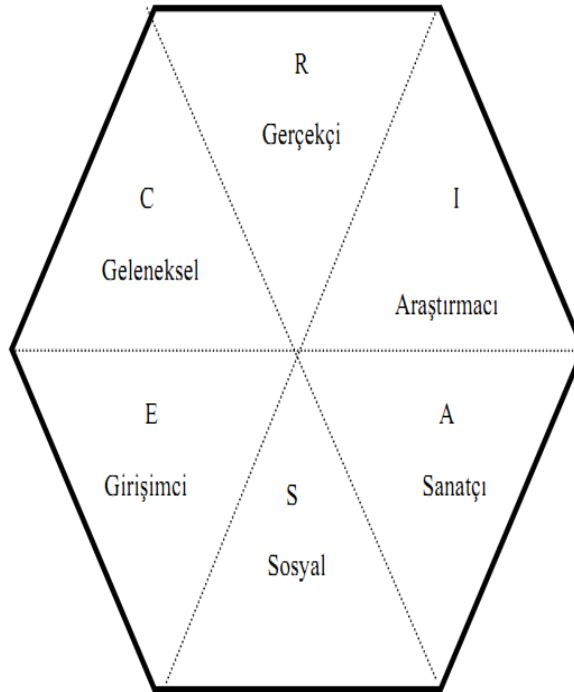
Sanatçı Tipler: A harfiyle temsil edilirler. Kendini ifade etmeyi, sanatsal üretkenliği seven, duygusal, bağımsız, esnek ve estetik faaliyetlerle ilgili kişilerdir. Bu bireyler, hayal gücü ve sezgileri yüksek olan kişilerdir. Şair, mimar, yazar, müzisyen, kompozitör sanatçı tiplere örnek olarak gösterilebilir.

Sosyal Tipler: S harfiyle temsil edilirler. Başka insanlarla birlikte olmaktan hoşlanan, insanlara yardım etmeyi seven, duyarlı, empati gösterebilen insanlar bu gruba girerler. İnsanları ve duygularını anlama çabası gösterirler. Sosyal bireyler, grup kurmada başarılı, neşeli, dışa dönük, anlayışlı insanlardır. Bu insanlar, kişilerarası ilişkilere değer verirler, mekanik ve bilimsel becerilerden yoksundurlar. Bu kişilik tipine; sosyal hizmetler uzmanı, çocuk doktoru, psikolog, öğretmen, eğitimci örnek olarak gösterilebilir.

Girişimci Tipler: E harfiyle temsil edilirler. Bu bireyler, diğer kişileri etkileme ve sözel faaliyetlerde etkin, iyi cümleler kuran, enerjik, dışadönük, cesaretli, hırslı ve ikna edici kişilerdir. Güç ve statü elde etmek için çaba sarf ederler. Kendi hedeflerine ulaşmak için başkalarından faydalanmasını iyi bilirler.

Ekonomik ve politik alanlarda başarıya değer verirler. Örneğin; Siyasetçi, iş adamı, satış sorumlusu, pazarlamacı, televizyon yapımcısı gibi meslek ve konular için uygundur.

Geleneksel Tipler: C harfiyle temsil edilirler. Nesnelere üzerinde odaklaşma, kurallara bağlılık, tertip ve düzen ile sıkı kontrol bu tipi belirleyen temel özelliklerdir. Bu kişiler büyük işletmelerde çalışmaktan hoşlanırlar. Duygulardan çok nesnelere anlamak isterler. Organizasyona ve işte başarıya önem verirler, sanatsal becerilerden yoksundurlar. Örneğin; yönetici sekreteri, istatistikçi, finansal analist, vergi uzmanı vb [2]. Bu tipler ile ilgili, Holland'ın Meslek Tercih Altıgeni Şekil 2.1'de; altı kişilik tipi ve bazı özet bilgiler Tablo 4.1'de verilmiştir.

Şekil 2.1 Holland'ın Mesleki Tercih Altıgeni [2]

Tablo 2.1 Holland'ın Altı Kişilik Tipi [5]

KİŞİLİK TİPİ	BELİRĞİN ÖZELLİKLERİ	BASKIN TALEPLER/ETKİNLİKLER	TİPİK MESLEKLER
GERÇEKÇİ	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, erkeksi, anti sosyal, uyumlu, içten, doğal, sabırlı, iç görüleri ve başarıma güduları fazla	*Kas etkinliği, motor koordinasyonu gerektiren işler *Açık havadaki işler, mekanik, sistematik çalışmalar *Nesneler, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinlikler	Otomobil tamircisi-her çeşit araç teknisyeni, elektrikçi, mühendis, ziraat ile ilgili meslekler, beden eğitimi öğretmeni
ARAŞTIRICI	Entelektüel, analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntemci, bağımsız, popüler olmaktan hoşlanmayan	*Analitik gözlem yapma *Sistematik deneysel çalışma *Fiziksel, biyolojik ve kültürel olguları araştırma	Biyolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, astronot, antropolog, tıp teknisyeni
ARTİSTİK	Heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uyumlu olmayan, duyarlı ve etkileyici	*Estetik faaliyetler yapar *Tutkulu, bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler *Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma *Bağımsız yaratıcı çalışmalar	Yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı, müzisyen, kompozitör, dekoratör ve mimar
SOSYAL	Yardımsaver, sorumluluk sahibi, sosyal işbirliğine yatkın, empatik, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	*İnsanlarla birlikteliği saptayan aktiviteler *Başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek *Başkalarını ikna etme, yönlendirme	Sosyal hizmet uzmanı, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite öğretim üyesi, öğretmen
GİRİŞİMCİ	Dışa dönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan	*Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler *Sosyal eğlendirici etkinlikler *Organize edilmiş çalışmalar	Satıcı, pazarlamacı, komisyoncu, menajer, politikacı, avukat
GELENEKSEL	Dikkatli, titiz, itaatkar, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sabırlı, vicdanlı, öz denetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli	*Sistemli kurallara bağlı aktiviteler *Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar *Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işleme makineleri kullanma	Banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı

2.2 Holland Teorisi ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Holland Teorisi ile ilgili Türkiye’de Matematik Eğitimi üzerine bir çalışmaya rastlanamamıştır. Organizasyon ve yönetim bilimleri ve müzik eğitimi üzerine bir çalışma yapılmıştır. Holland Teorisinin yurtdışında yapılan çalışmalarında ise genel olarak çok kültürlü geçerliliği üzerine çalışmalar yapılmıştır. John Holland’ ın Amerika’ da yaptığı ve ortaya koyduğu teorenin diğer ülkelerde de uygulanabilirliği üzerine çalışmalar yapılmıştır. Sırayla önce Türkiye’de yapılan çalışmalar sonra da yurt dışındaki çalışmalar bundan sonraki kısımda incelenmiştir.

Kamaşak ve Bulutlar (2010)’ ın “Kişilik, Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi: Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmalarında akademik personelin mesleki tercihleri ve kişilikleri arasındaki uyum ile kariyer başarıları arasındaki ilişki, Holland’ın mesleki tercih kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Mesleki tercih ve kişilik ile kariyer başarısı arasındaki bu ilişki araştırılırken, akademisyenlerin bağlı olduğu kurumdan aldığı desteğin kariyer başarısındaki rol ve önemi de göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, 3 farklı boyutu ölçmesi amaçlanan ve toplam 95 adet sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Holland’ın mesleki tercihler kuramı incelendiğinde akademisyenlerin de uzmanlık alanlarına göre eğilimlerinin farklı olabileceği sonucuna varılmıştır. Dolayısı ile akademisyenlerin uzmanlık alanları ile araştırmacı ve eğitimci yönlerinin kişilikleri ile gösterdikleri uyum veya uyumsuzluğun, algılanan kariyer başarıları üzerinde etkili olacağı düşünülmüştür. Ancak bu ilişki üzerinde etkili olabilecek kurumsal unsurların da incelenmesi gerekliliği nedeni ile kurumun akademisyene sağladığı veri tabanları, yazılımlar, yeterli boş zaman, fonlar ve finansal kaynaklar gibi araştırma destekleri de modelde ara değişken olarak kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada kariyer başarısının ölçülmesinde objektif olarak kullanılacak üç ana unsur, (1) maaş ve ödemeler, (2) üretkenlik, yayın kalitesi ve sayısı ve (3) fark edilme yani ödüller, editörlük, yayın kurullarında yer alma, hakemlik vb. olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın analizinde kişilik tipleri ve öğretim üyelerinin başarıları arasındaki ilişki ve sağlanan kurumsal desteğin ara değişken olarak rolü ise, lojistik

regresyon aracılığı ile test edilmiştir. Kişilik tipleri tahmin edilmeye çalışılmış ve kodlanan kişilik tipleri doğru veya yanlış hiç tahmin edilememiş ve bu nedenle modelin sınıflama başarısı yetersiz görülmüştür.

Yapılan çalışmada Holland'ın kişilik tipleri ile kurumsal desteğin, öğretim üyelerinin ve araştırma görevlilerinin performansını açıklayıcı herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır [6].

Çevik ve Perkmen (2010)' in "Holland'ın Kariyer Teorisine Göre Müzik Öğretmeni Adaylarının Kişiliği" isimli çalışmaları Holland'ın Kariyer Tercihi Kuramına dayanarak, üniversitelerin müzik bölümünde okuyan öğretmen adaylarının kişilik profillerini incelemek ve kişilik türleri ile eğitim görülen bölümden duyulan hoşnutluk arasındaki ilişkiyi tanımlamak için yapılmıştır.

Araştırmaya 99 müzik öğretmen adayı (59 bayan, 40 erkek) katılmıştır.

Çalışmada veri toplama aracı olarak "Mesleki İlgi Ölçeği" Holland'ın çalışması esas alınarak hazırlanmıştır.

Verilerin analizinde betimsel istatistik hesaplarından yararlanılmıştır. Bölüm ve bölümden memnuniyet için uygun görülen kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırma sonuçları, katılımcıların çoğunlukla artistik (Artistic) olduğunu ortaya koymuştur. Bu da, onların sanatla ilgili etkinliklerden hoşlandıklarını ve muhtemelen kendilerini hayalci, orijinal ve idealist olarak gördüklerini; bununla birlikte, katılımcıların, sosyal olduğunu, bunun anlamının başkalarının memnuniyeti için fedakârlık gerektiren etkinliklere katılmaktan hoşnut olduklarını göstermiştir. Müzik öğretmenliği bölümünde başarılı olmak için araştırmacı (Investigative) kişiliğe sahip olmak gerekirken, katılımcıların araştırmacı skoru ise düşük olduğu bulunmuştur [7].

Farh, Leong ve Law (1998) ' in "Cross-Cultural Validity of Holland's Model in Hong Kong" isimli çalışmalarında Holland modelinin iç veya yapı geçerliğini UNIACT (Unisex edition of the American College Test) (her iki cins için de uyumlu Holland Teorisine göre altı ilgi alanını ölçen bir ölçektir) tarafından işlevselleştirilmiş ölçekle Hong Kong için değerlendirmek; bu teorinin Hong Kong

için dış geçerliliğini belirlemek ve gelenekselliğin kültürel değerlerinin Holland' ın "R-I-A-S-E-C modeli"nin Hong Kong verilerine uyumunu belirlemek amacıyla Hong Kong Fen ve Teknoloji Üniversitesinde okuyan 1813 birinci sınıf öğrencisi örneklem olarak kullanılmıştır (%62' si erkek ve %38' si bayan). Öğrencilerin yaş ortalaması 19.37 çıkmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin (%23.2 si fen, %38.5' i mühendislik, %38.3' ü işletme ve yönetim bölümlerinden) yaş aralığı 18 ila 21 olup, etnik köken olarak hemen hemen tamamı Çinli olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmada, altı ilgi alanını ölçen ve 90 maddeden oluşan ölçme aracı UNIACT kullanılmıştır. Ayrıca, bu ölçeğe bir de açık uçlu bir soru (Okulu bitirdiğinde ne çeşit bir iş seçmeyi düşünüyorsun?) eklenerek katılımcıların kariyer seçimi hakkında bilgi toplanmıştır.

Çalışmanın analizinde LISREL programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu çalışmadaki mesleki tiplerin iç tutarlığı alfa değeri 0.80 olarak bulunmuştur. Farh ve arkadaşları, Hong Kong gibi geçişken toplumlarda yani hem geleneksel değerleri hem de modern batı değerlerini barındıran toplumlarda geçişken değerlerin içindeki bireysel farklılıklar mesleki davranışları etkileyebileceğini söylemişlerdir [8].

Primavera, Church, Katigbak, Bruna, White ve Peradilla (2010)' nın "The structure of vocational interests in Filipino adolescents" isimli çalışmalarını Filipinlerin Lipa şehrindeki Mabini Akademisi' nde okuyan 503 yüksekokul öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmişlerdir. Bu öğrencilere 303 tane kültürleriyle alakalı meslek adı ve 93 tane çalışma alanıyla ilgili mesleki ilgilerinin yapısını ölçen anket uygulanmıştır. Cinsiyet, bağımsız değişken; 9 özel ilgi alanı ise bağımlı değişken olarak atanmıştır. Mesleki ilgilerin cinsiyet açısından farklılıklarını ölçmek için MANCOVA kullanılmıştır. Madde düzey temel bileşen analiziyle genel ilgiler prestij ve cinsiyete bağlı boyutlar saptanmıştır. İlave faktör analizleriyle ölçekle daha özel ilgiler; vasıfsız/ yarı vasıflı işler, erkeğin baskın olduğu, mühendislik/ teknoloji, fen, sağlık, sanat, ticaret, idare/ hukuk ve eğitim gibi alanlar olduğu ifade edilmiştir.

Erkekler vasıfsız işler, erkeğin baskın olduğu ve Mühendislik/teknoloji alanlarında daha yüksek ilgiye sahip olduğu, bayanların ise sağlık, sanat, ticaret ve

eğitim alanlarında daha yüksek ilgiye sahip olduğu görölmüştür. Fen ve idare/hukuk alanlarında cinsiyet farkı görölmemiştir[9].

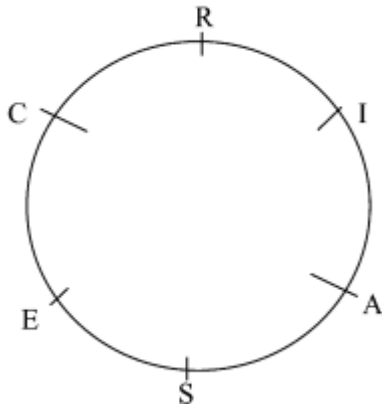
Yang, Stokes ve Hui (2005)' nin "Cross-cultural validation of Holland's interest structure in chinese population" isimli çalışmalarında Holland' ın (1973, 1985,1997) farklı yıllarda geliştirdiği teorisini (dairesele sıralı model) Çin'in iki toplumunda (Çin ve Hong Kong) değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya 811 kişi (273'ü Çin topraklarından 528'i Hong Kong'dan) katılmıştır. Her iki toplumda da 4 alt alan (Aktiviteler, yeterlikler, mesleki tercihler ve kendini değerlendirme) ve Holland' ın geliştirdiği kendini araştırma testinin bütün bölümleri uygulanmıştır.

Çalışmanın analiz bölümünde doğrulayıcı faktör analizi için LISREL programı kullanılmıştır. Ki-Kare testiyle cinsiyet bileşeninin her iki örneklemede de anlamlı farklılık gösterdiği görölmüştür ($\chi^2 = 19.87$, $df = 1$, $p < .01$). Cinsiyetin etkisini kontrol etmek için, erkek ve bayanlar için ayrı ayrı analiz yapılmıştır. Randomizasyon testi için RANDALL programı kullanılmıştır. Araştırmacılar daha önce yapılan çalışmalara dayanarak kendini araştırma ölçeğinin alt alanlarını ayrı ayrı ele almak gerektiği sonucuna varmışlardır. Ayrıca, analiz sonuçlarına göre erkeklerin bayanlara göre Holland' ın altıgeniyle daha iyi uyuştuğunu göstermiştir.

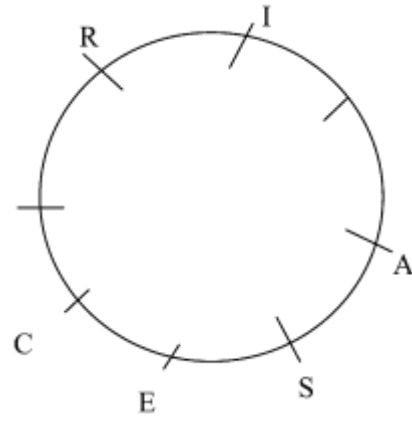
Doğrulayıcı faktör analizi genel olarak dairesele sıralı modelin Çin toplumunda desteklenmediğini göstermiştir. Randomizasyon testiyle ise dairesele sıralı modelin Çin topraklarında ve Hong Kong örnekleminde aktiviteler ve mesleki tercihlerde uyum gösterdiği görölmüştür. Uyuma bakıldığında, farkların randomizasyon testleri genel olarak model uyumu açısından kültürel ve cinsiyet farkı olmadığını göstermiştir[10].

Long ve Tracey (2006)' nin "Structure of RIASEC scores in China: A structural meta-analysis" isimli çalışmalarında RIASEC tiplerini dört farklı şekilde temsil eden: Holland'ın dairesele sıralı modeli, Gati'nin üç gruplu parça modeli, Rounds ve Tracey'in alternatif üç gruplu parça modeli ve Liu ve Rounds' ın değiştirilmiş oktant modeliyle (Bakınız Şekil 2.2) RIASEC tiplerinin uyumlarını 29 adet RIASEC korelasyon matrislerinin yapısal meta analizini uygulayarak değerlendirmişlerdir.

Sonuçlar Gati'nin, Rounds ve Tracey'in modelleri daha iyi uymuşken, Holland'ın modeli en kötü uyumu göstermiştir. Liu ve Rounds'ın modellerinin uyumu Holland ile diğerlerinin modellerinin arasında uyum göstermiştir. Kullanılan ölçekler, cinsiyet, yaş ve yaşanılan bölge karşısında modellerin sıralanmasında küçük fark bulunmuştur. Bu sonuçlar Amerika ile Çin kültürlerinin farklılıklarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır[11].

Holland'ın Dairesel Sıralaması

Liu ve Rounds'ın Değiştirilmiş Oktant Modeli

Gati'nin Parçalı Modeli

Rounds ve Tracey'in Alternatif Parçalı Modeli

Şekil 2.2 RIASEC Tiplerinin Temsil Edildiği Dört Farklı Model [11]

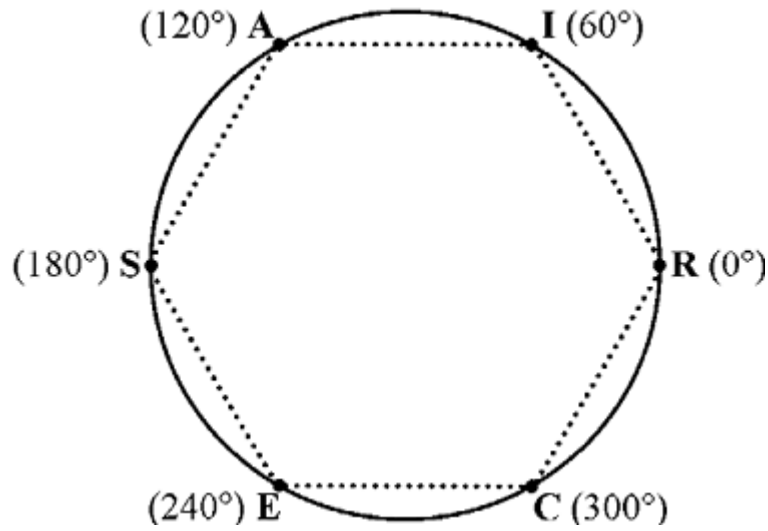
Deng, Armstrong ve Rounds (2007)' in "The fit of Holland's RIASEC model to US occupations" isimli çalışmalarında Holland'ın RIASEC modelinin Amerika'daki iş gücü piyasasının büyük bir bölümünü temsil eden mesleklere genellenebilirliğini test etmeyi amaçlamışlardır.

Çalışmaya 838 (bunların 266'sı erkek, 572'si bayan) üniversite öğrencisi katılmıştır. Bu iki boyutlu MDS (çok yönlü ölçekleme) ile yapılan analizde Holland modelinin Amerika'nın %85'ini temsil eden meslekler için uyumlu olmadığı ancak

üç boyutlu yapılan analizlerde Prediger'in Somut şeyler/İnsanlar ve Veri/Fikirler Holland modeliyle tutarlı olduğu ifade edilmiştir.

Bu bulgular RIASEC tiplerinin bütün mesleki ilgileri temsil etmek için yeterli olmadığı görülmüştür. Prestij ve cinsiyet tipi bu temsili bozduğu sonucuna varılmıştır[12].

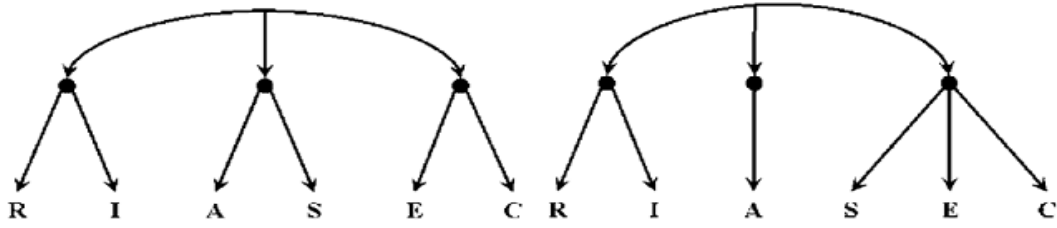
Nagy, Trautwein ve Lüdtke (2010)'nin "The structure of vocational interests in Germany: Different methodologies, different conclusions" isimli çalışmalarında Daha önce hiç araştırma yapılmamış Almanya'dan alınan verilerle çok kültürlü genelliğini test etmek, farklı eğitim seviyesindeki öğrencileri test etmek, erkek ve bayanların mesleki ilgi yapılarını test etmek, iki analiz metodunu (randomizasyon testi(RTOR), doğrulayıcı faktör analizi(DFA)) rakip üç yapısal kavrama (Holland'ın dairesel temsil modeli, Gati'nin hiyerarşik modeli ve Rounds ve Tracey' nin alternatif hiyerarşik modeli)) – uygulamak olmuştur. Bu modeller Şekil 2.3 ve Şekil 2.4'te gösterilmiştir.

Şekil 2.3 Holland'ın Altıgen ve Dairesel Sıralı Modeli [13]

RTOR üç modeli de desteklerken, DFA sadece Holland'ın modelini desteklemiştir. DFA'da yüksekokul ve üniversite öğrencilerinin ilgi yapılarının değişmediği görülmüştür. Yüksekokuldaki erkek ve bayanlar için farklılık görülmüştür.

Gati hiyerarşik modelinde R-I, A-S, E-C çiftlerini dört varsayım üzerine kurmuştur: 1) bireyler meslekleri özellikleriyle algırlarlar. 2) meslekler arasındaki benzerlik algılanan ortak özelliklerinin sayısına bağlıdır. 3) Meslekler arasındaki benzerliklerin yapısı hiyerarşik bir ağaç yapısındadır. 4) hiyerarşik yapı mesleki ilgilerin benzer yapısını yansıtır.

Şekil 2.4 Gati(Solda) ile Rounds ve Tracey'in(Sağda) Hiyerarşik Modeli [13]

Gati' nin hiyerarşik modelinin başka bir biçimi olan Rounds ve Tracey' in alternatif modelinde ise A ve S kişilik boyutlarını farklı kümelerde göstermiştir[13].

Tang (2009)' ın "Examining the Application of Holland's Theory to Vocational Interests and Choices of Chinese College Students" isimli çalışmasında Holland' ın kariyer geliştirme teorisinin çok kültürlü geçerliliğini Çinli üniversite öğrencilerinin mesleki ilgilerini test ederek mesleki ilgileriyle kariyer seçimleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır.

Tang çalışmasında, 165 Çinli üniversite öğrencisine, Holland'ın geliştirdiği ölçeğinin Çin versiyonunu uygulamıştır.

Çalışmadaki çok boyutlu ölçüm sonuçları erkek öğrenciler için Holland'ın R-I-A-S-E-C sıralı modelini desteklediği, bayan öğrenciler için ise altı boyut arasındaki uzaklıklar Holland' ın R-I-A-S-E-C tipolojisiyle denk düştüğü; katılımcıların çoğunluğu C indeksine göre, ilgileriyle meslek seçimleri arasında orta düzeyde uyum olduğu görülmüştür. Kişisel ilgiler, sosyal ihtiyaçlar, meslek alanları kariyer seçiminin en büyük sebepleri olduğu görülmüştür[14].

Toit ve Bruin (2002)' in "The Structural Validity of Holland's R-I-A-S-E-C Model of Vocational Personality Types for Young Black South African Men and Women" isimli çalışmalarında Holland'ın Altıgenindeki mesleki kişilik boyutlarının sıralı modelinin Güney Afrikalı Zenci erkek ve bayanlar için geçerliliğini araştırmışlardır.

Araştırmada rastgele Kuzeybatı Cape şehrinden 459 erkek ve 573 bayan zenci öğrenci, Doğu Cape şehrinden 144 erkek ve 242 bayan öğrenci seçilmiştir. Çalışmada kullanılan anket 216 maddeden oluşmaktadır.

Çalışmadaki verilerin analizinde SPSS ALSCAL algoritması çok boyutlu ölçüm (Multidimensional scaling) yapmak amacıyla kullanılmıştır. Bu analiz sayesinde Holland'ın altı kişilik boyutunu altıgen şeklinde gösteren yapıyı grafiksel olarak altı mesleki boyutun aralarındaki ilişkinin uzaklık yönünden incelenmiştir. Bu analizle birbiriyle ilişkili verilerin uzaklık temsillerinin grafiksel olarak Holland'ın altıgeniyle karşılaştırma yapılmıştır.

Sonuç olarak, Doğu Cape kadınları ve Kuzeybatı kadınları için sıralama Holland'ın R-I-A-S-E-C modeliyle benzerlik göstermişlerdir. Sadece A ve S harfleri (R-I-S-A-E-C) yer değiştirmiştir. Doğu Cape erkekleri de sıralama Holland'ın R-I-A-S-E-C modeliyle benzerlik göstermişlerdir. Sadece I ve R harfleri (I-R-S-A-E-C) yer değiştirmiştir. Kuzeybatı Cape erkeklerinin şekilden çıkan harf sırası Holland'ın sırasıyla farklılık göstermiştir (R-I-S-C-E-A). Dört şekilde de Artistik harfi yanlış sırada durmuştur. Bu bulgu Holland'ın dairesel sıra modeliyle örtüşmediği görülmüştür[15].

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın araştırma modeli, tarama modellerinden korelasyon türü ilişkisel tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da şimdi var olan bir durumu var olduğu şekliyle belirlemeyi amaçlayan modellerdir. İlişkisel tarama modelleri ise iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu model de kullanım şekline göre ikiye ayrılır. Birincisi korelasyon türü ilişkisel tarama modeli, ikincisi ise karşılaştırma türü tarama modelidir [16].

3.2 Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Türkiye'deki bütün üniversitelerin ilköğretim matematik öğretmenliğinde okuyan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Kullanılan araştırma modelinin tarama modeli olması, bütün üniversitelerdeki öğretmen adaylarına ulaşmanın neredeyse imkânsız olması sebebiyle kolay ulaşılabilir örneklem yöntemlerinden biri olan durum örneklem yöntemi tercih edilmiştir [17].

Bu çalışmaya 2010 – 2011 Eğitim Öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan 518 ilköğretim matematik öğretmen adayı katılmıştır (bunların 374'ü (%72,20) bayan, 144'ü (%27,80) ise erkek). Katılımcıların 133'ü (% 25,68) 1.Sınıf, 121'i (%23,36) 2.Sınıf, 127'si (%24,52) 3.Sınıf, 137'si (%26,44) 4.Sınıf öğrencisidir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada bir adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu ölçüm aracı iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde Kunin' in Yüz Ölçeği (Kunin Face Scale)

katılımcıların bölümlerinden mezun olduktan sonra gelecekte mesleklerini yapmaktan ne kadar memnun olacaklarını ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Kunin'in Yüz Ölçeğinde 6 adet yüz ifadesi vardır. Bu yüz ifadeleri 1' den 6' ya kadar derecelendirilmiştir. 1 en memnuniyetsiz halini ifade ederken 6 en hoşnut hali ifade etmektedir.

İkinci bölümde ise Mesleki İlgi Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan bu ölçek mesleki aktiviteleri içeren toplam 55 maddeden oluşmuştur (10 madde geleneksel, 9 madde sosyal, 9 madde araştırmacı, 9 madde gerçekçi, 9 madde artistik, 9 madde girişimci). Katılımcılara ölçekte verilen aktivitelere duydukları ilgilerin derecesini 1 (Hiç Sevmem) ile 5 (Çok Severim) arasında değişen puanlarla belirtmeleri istenmiştir. Düşük puanlar katılımcının ilgili kişilik boyutunu yansıtmadığını, yüksek puanlar ise katılımcının ilgili kişilik boyutunu yansıttığını göstermektedir. Katılımcıların kişilik tipine sahip olduğu her bir kişilik boyutundan aldıkları puanların ortalamalarına göre belirlenmiştir. Örneğin, bir öğretmen adayının her bir kişilik boyutu altındaki maddelere verdiği puanların ortalamaları şöyle olsun: R (Gerçekçi)= 3.12, I(Araştırmacı)= 4.10, A(Artistik)= 3.76, S(Sosyal)= 4.58, E(Girişimci)= 3.53, C(Geleneksel)= 1.71. Bu puanlara göre öğretmen adayının kodu S'dir.

Ölçek Holland'ın geliştirdiği "Kendini Araştırma Ölçeği" (SDS/Self-Directed Search) dir. Perkmen ve Çevik, bu ölçeği Türk kültür yapısına uygun hale getirmişlerdir [10]. Orijinalinde 30 madde olarak kullanılan bu ölçeğe araştırmanın amaçları doğrultusunda 25 madde eklenerek 55 maddeden oluşacak şekilde son hali verilmiştir. Bu maddelerin 10' u geleneksel, 9' u sosyal, 9' u araştırmacı, 9' u gerçekçi, 9' u artistik, 9' u girişimci tipini ölçecek şekilde düzenlenmiştir.

3.3.1 Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliği SPSS 12.0 programında faktör analizi yapılarak sağlanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeğin yapısal geçerliliğini sağlamak için faktör analizi yapılmıştır.

Temel bileşen analizi öncelikli olarak ölçeğin ilk 55 soruluk hali üzerine yapılmıştır (Bakınız Ek B). 6 faktör toplam varyansın % 43'ünü açıklamıştır. Bazı sorular ilgili faktöre 0.50'den daha az yüklenmiştir. Bu sorular ölçekten çıkartılıp yeniden temel bileşen analizi yapılmıştır ve açıklanan toplam varyans % 6 artarak % 49'a ulaşmıştır (Bakınız Ek C). Bir madde hariç diğer maddeler 0.50'den fazla faktör yüküne sahiptir. Ölçeğin iç tutarlılığı (Cronbach Alfası) 0.85 olarak bulunmuştur. Ayrıca, altı anlamlı boyutun tek tek iç tutarlılıkları incelenmiştir. Mekaniksel (R) boyutu için iç tutarlılık 0.84'tür ve bu boyuta giren madde sayısı 7'dir. Araştırmacı(I) boyutu için iç tutarlılık 0.72'dir ve bu boyuta giren madde sayısı 5'tir. Artistik boyut için iç tutarlılık 0.80'dir ve bu boyuta giren madde sayısı 8'dir. Sosyal boyut için iç tutarlılık 0.81'dir ve bu boyuta giren madde sayısı 8'dir. Girişimci boyut için iç tutarlılık 0.68'dir ve bu boyuta giren madde sayısı 5'tir. Geleneksel boyut için iç tutarlılık 0.75'tir ve bu boyuta giren madde sayısı 6 olarak bulunmuştur.

Bu verilere dayanarak, mevcut çalışma için kullanılan ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu söylenebilir.

3.4 Verilerin Analizi

Katılımcıların her bir kişilik boyutundaki ortalama puanları hesaplanmıştır. Bu ortalama puanlar arasından en yüksek puan hangisi ise ve bu puan hangi kişilik boyutunun puanı ise, katılımcılara o boyutun harfi verilmiştir. Daha sonra betimsel istatistik yöntemleri(ortalamaları, standart sapmaları, minimum maksimum puanları) kullanılarak katılımcıların kişilik tiplerindeki ortalama puanları, kişilik tipleri puanları, tek harfli koda göre dağılımı, farklı kişilik tipine sahip katılımcıların mesleki tatminleri incelenmiştir. Yorumsal istatistik kısmında ise kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi, cinsiyete göre kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi ve birinci ve dördüncü sınıfa göre kişilik tipleri ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizleri yapılmıştır. Bunun sonucu olarak bu ilişkilerin düzeylerini belirlemek için ise regresyon analizi tekniği kullanılmıştır. Bu analiz ile kişilik boyutlarının mesleki tatmini yordama gücü belirlenmek amaçlanmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını test etmek için Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Simironov testleri kullanılarak ayrıca

bunlara ait skewness(çarpıklık) ve kurtosis(basıklık) değerleri hesaplanmıştır. Her bir kişilik tipine ait skewness(çarpıklık) ve kurtosis(basıklık) değerleri Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1 Kişilik Tiplerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	N	Skewness(çarpıklık)		Kurtosis(basıklık)	
		istatistik	S. Hata	istatistik	S. Hata
R	518	-,134	,107	-,336	,214
I	518	-,234	,107	,181	,214
A	518	-,227	,107	-,190	,214
S	518	-,517	,107	1,799	,214
E	518	,017	,107	-,034	,214
C	518	-,435	,107	-,037	,214

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Simirnov test analizleri sonucunda ise her bir kişilik tipine ait verilerin normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir. Bunlara ait sonuçlar Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2 Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Simirnov Testi

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
R	,056	518	,001	,992	518	,010
I	,065	518	,000	,989	518	,000
A	,068	518	,000	,991	518	,003
S	,105	518	,000	,960	518	,000
E	,068	518	,000	,993	518	,019
C	,081	518	,000	,980	518	,000

a Lilliefors Significance Correction

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Veriler normal dağılıma uymadığı için kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi, cinsiyete göre kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi ve birinci ve dördüncü sınıfa göre kişilik tipleri ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi belirlemede parametrik olmayan testlerden Spearman korelasyon testi kullanılmıştır.

3.5 Yapılan İşlemler

Çalışmaya katılan Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümü öğrencileri çalışma yapılmadan önce çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Bu anket 2010-2011 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bütün sınıflara bir ders süresi kullanılarak uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin bulguları betimsel istatistik ve yorumsal istatistik olmak üzere iki ana bölümde verilmiştir.

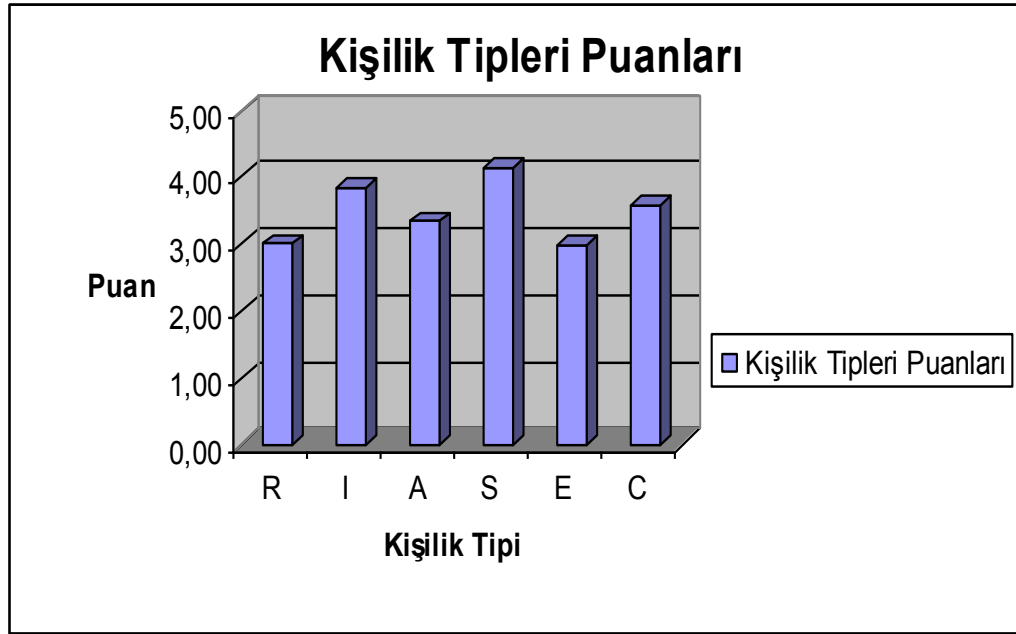
4.1 Betimsel İstatistik

Bu kısımda, katılımcıların her bir kişilik boyutundaki ortalama puanları (ortalamaları, standart sapmaları, minimum maksimum puanları), kişilik tiplerindeki ortalama puanları, kişilik tipleri puanları, tek harfli koda göre dağılımları ve farklı kişilik tipine sahip olanların mesleki tatminleri incelenmiştir.

Bu altı boyutun örneklem içindeki ortalamaları, standart sapmaları, minimum maksimum puanları Tablo 4.1’de verilmiştir. Şekil 4.1’de ise bu puanlar sütun grafiği şeklinde verilmiştir. Katılımcılar en yüksek sosyal aktivitelere ilgi duymaktadır (Ort = 4.14, SS = .44) ardından ise araştırmacı (Investigative) aktivitelere (Ort = 3.84, SS = .54) ilgi duymuştur. Katılımcıların en az ilgi duyduğu aktiviterler ise girişimci (enterprising) aktiviterler (Ort = 2.99, SS = .62) ve gerçekeçi (Realistic) aktiviterler (Ort = 3.00, SS = .80). Bütün kişilik boyutlarında katılımcıların puanlarına ait histogram grafikleri Ek E’de verilmiştir.

Tablo 4.1 Katılımcıların Kişilik Tiplerindeki Ortalama Puanları

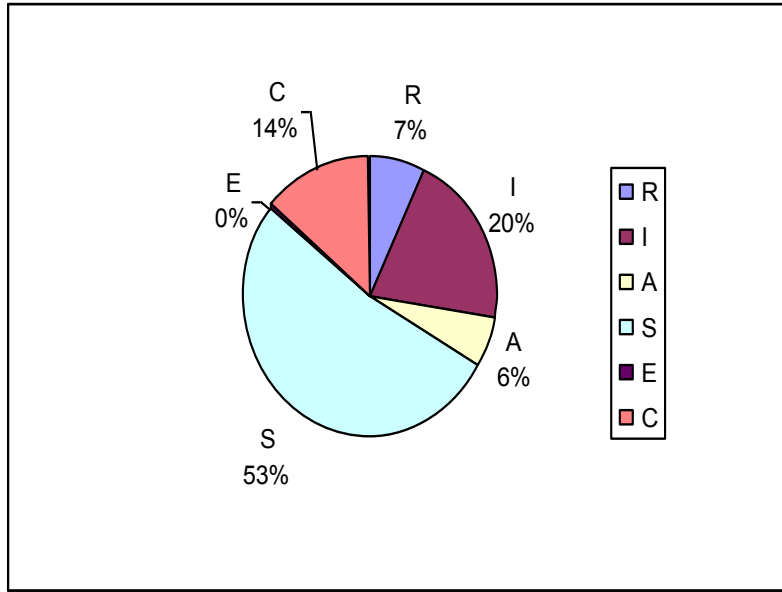
Kişilik Tipi	Min	Mak	Ort	SS
Gerçekeçi	1.00	5.00	3.00	.80
Araştırmacı	1.75	5.00	3.84	.54
Artistik	1.25	5.00	3.34	.73
Sosyal	1.86	5.00	4.14	.44
Girişimci	1.14	4.86	2.99	.62
Geleneksel	1.33	5.00	3.58	.72

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A (Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Şekil 4.1 Kişilik tipleri Puanları

Katılımcıların mesleki tatmin puan ortalaması 4.87 (SS = .93) olarak bulunmuştur. Histogram grafiği Ek E'de verilmiştir. Verilerin analiz kısmında ifade edildiği gibi her bir bireye en yüksek puanına göre bir harfli kod verilmiştir. Bu kodlara göre Şekil 4.2 oluşturulmuştur. Şekil 4.2'den de görüleceği gibi katılımcıların yarısından fazlasının kodu sosyal olmakla birlikte %20'si araştırmacı, % 14'ü ise geleneksel olarak çıkmıştır.

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A (Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Şekil 4.2 Katılımcıların Tek Harfli Koda Göre Dağılımı

Bireylerin tek harfli koduna göre tatmin puanları ise Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2 Farklı Kişilik Tipine Sahip Bireylerin Mesleki Tatminleri

Kişilik Tipi	N	Min	Mak	Ort	SS
Gerçekçi	36	1	6	4.47	1.05
Araştırmacı	102	2	6	4.75	.90
Artistik	32	1	6	4.72	1.17
Sosyal	269	1	6	4.99	.88
Girişimci	2	3	3	3.00	.00
Geleneksel	72	3	6	4.90	.85

İleride matematik öğretmeni olmaktan en çok memnun olan grup sosyal (Ort = 4.99, SS = .88) ardından geleneksel kişilik tipine sahip öğrencilerdir. Gerçekçi öğrencilerin ortalaması da nispeten düşük bulunmuştur (Ort = 4.47, SS = 1.05). Girişimci öğrencilerin ortalaması en düşüktür (Ort = 3.00, SS = .00). Ancak girişimci

koduna sahip öğrenci sayısı sadece 2 olduğundan kuvvetli istatistiksel çıkarımlar yapmak kolay değildir.

4.2 Yorumsal İstatistik

Bu kısımda, kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi, cinsiyete göre kişilik boyutları ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi ve birinci ve dördüncü sınıfa göre kişilik tipleri ile mesleki tatmin arasındaki ilişkiyi Spearman Korelasyon testi ve bu ilişkilerin düzeylerini belirlemek için ise regresyon analizi sonuçları verilerek bunlara ait yorumlar yapılmıştır.

4.2.1 Spearman Korelasyon ve Regresyon Analizi

Kişilik tipleri ile mesleki tatmin arasındaki ilişki Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3 Kişilik Tipleri ve Tatmin Arası İlişki

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1.R	-	.25**	.11*	.05	.20**	-.02	-.12**
2. I		-	.29**	.39**	.33**	.30**	.14**
3. A			-	.31**	.26**	.21**	.19**
4. S				-	.26**	.45**	.32**
5. E					-	.15**	.06
6. C						-	.26**
7. Tatmin							-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Girişimci kişilik tipi dışında bütün kişilik tipleri ile mesleki tatmin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Mesleki tatmin ile en yüksek korelasyona sahip kişilik tipi sosyal ($r = .32$; $p < .01$) ardından gelenekseldir ($r = .26$, $p < .01$). Gerçekçi kişilik tipinden alınan puanlar ile mesleki tatmin arasında ters ilişki

bulunmuştur ($r = -.12, p < .01$). Ayrıca bazı kişilik tipleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Örneğin sosyal ile geleneksel tip arasında orta düzey bir korelasyon bulunmuştur ($r = .45, p < .01$).

Cinsiyete göre kişilik tipleri ve tatmin arası ilişki Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4 Cinsiyete Göre Kişilik Tipleri ve Tatmin Arası İlişki

Değişken	1.R	2.I	3.A	4.S	5.E	6.C	7.Tatmin
Bayanlar İçin (N = 374)							
1.R	-	.31**	.32**	.12*	.22**	.10	-.04
2. I		-	.33**	.33**	.39**	.23**	.12*
3. A			-	.22**	.29**	.11*	.08
4. S				-	.21**	.33**	.29**
5. E					-	.14**	.11*
6. C						-	.15**
7. Tatmin							-
Erkekler İçin (N = 144)							
1.R	-	.23**	.23**	.26**	.10	.10	.07
2. I		-	.24**	.46**	.20*	.37**	.09
3. A			-	.37**	.37**	.15	.21*
4. S				-	.32**	.42**	.21*
5. E					-	.18*	.04
6. C						-	.28**
7. Tatmin							-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Bayanlar için sosyal kişilik puanları tatmin ile en yüksek korelasyona sahip iken erkekler için geleneksel kişilik puanları tatmin ile en yüksek korelasyona sahiptir. Bayanlar için araştırmacı, girişimci,geleneksel puanlarının tatmin ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunmuştur. Ancak erkekler için araştırmacı ve girişimci puanlarının meslek tatmini ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır. Artistik puanları ise için durum tam tersi çıkmıştır. Erkekler için

artistik puanlar ile meslek tatmin arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunurken bayanlar için ise bulunamamıştır. Gerek bayanlar gerek erkekler için ise gerçekçi puanlar ile meslek tatmini arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 4.5 Birinci Sınıflar ve Dördüncü Sınıflar için Kişilik Tipleri ve Tatmin Arasındaki İlişki

Değişken	1.R	2.I	3.A	4.S	5.E	6.C	7.Tatmin
Birinci Sınıflar İçin (N = 133)							
1.R	-	.34**	.35**	.08	.21*	.02	-.04
2. I		-	.46**	.41**	.38**	.29**	.18*
3. A			-	.37**	.31**	.22**	.23**
4. S				-	.25**	.40**	.34**
5. E					-	.08	.12
6. C						-	.28**
7. Tatmin							-
Dördüncü Sınıflar İçin (N = 137)							
1.R	-	.35**	.01	.08	.23**	-.05	-.22**
2. I		-	.16	.37**	.40**	.24**	.07
3. A			-	.38**	.10	.14	.25**
4. S				-	.16	.35**	.36**
5. E					-	.14	.00
6. C						-	.28**
7. Tatmin							-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

Korelasyon analizi ayrıca sınıf düzeyine göre yapılmıştır. Dördüncü sınıflar son senelerinde öğretmenlik uygulamasına gittiklerinden bu meslekten ne kadar tatmin olacaklarını daha rahat anlayabilmektedirler. Dolayısıyla bu öğrenciler için kişilik ile tatmin arasında ilişkiye bakmak hangi kişiliğe sahip insanların ilköğretim matematik öğretmeni olması gerektiğine ilişkin daha iyi bir ışık tutar. Bu sebepten

bu öğrenciler için ayrı bir korelasyon analizi yapılmıştır. Birinci sınıflar ise bu bölüme ilk adım atmışlardır. Bu meslek ile ilgili ilk izlenimleri elde etme aşamasındadırlar. Korelasyon analizi bu grup içinde yapılmış ve dördüncü sınıflarla birinci sınıflar kıyaslanmıştır. İkinci ve üçüncü sınıflar için korelasyon analizi sonuçları ise Ek C’de sunulmuştur.

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi gerek birinci sınıflar için gerekse dördüncü sınıflar için sosyal, artistik ve geleneksel puanları mesleki tatmin ile anlamlı ilişkilidir ve korelasyon katsayıları hemen hemen aynıdır. Birinci sınıflar için araştırmacı puanı mesleki tatmin ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkili iken ($r = .21, p < .05$) dördüncü sınıflar için değildir. Dördüncü sınıf öğrencileri için gerçekçi puanları ile tatmin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ters ilişkili var iken ($r = -.22, p < .01$) birinci sınıflar için ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Korelasyon analizi sonrasında bütün gruplar için regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinde mesleki tatmin bağımlı değişken 6 kişilik tipi bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Sosyal, girişimci, geleneksel ve artistik puanları modele anlamlı katkıda bulunmuştur. Sosyal puanı tek başına %10’unu; diğer değişkenler ise sosyal puanının üstüne %5 oranında mesleki tatmini yordamıştır. Bu dört değişkenden oluşan model tatminin %15’ini yordamıştır Bu analiz sonuçları Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6 Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	β	R	R^2 değişimi	F Değişimi
Sosyal	.23	.31	.10	56.48
Gerçekçi	-.14	.34	.12	9.98
Geleneksel	.13	.36	.13	9.12
Artistik	.12	.38	.15	7.25

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu betimsel çalışmada, Holland Teorisi ışığı altında ilköğretim matematik öğretmen adaylarının kişilikleri ile mesleki tatminleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmaya 2010 – 2011 Eğitim Öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan 518 İlköğretim matematik öğretmen adayı katılmıştır (bunların 374'ü (%72,20) bayan, 144'ü (%27,80) ise erkek). Katılımcıların 133'ü(% 25,68) 1.sınıf, 121'i (%23,36) 2.sınıf, 127'si (%24,52) 3.sınıf, 137'si (%26,44) 4. sınıf öğrencisidir. Çalışmada bir adet veri toplama aracı kullanılmış olup bu veri toplama aracından elde edilen veriler betimsel ve yorumsal istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir.

John Holland Mesleki Kariyer Seçimi teorisine göre bireyleri ilgi, yeteneklerine göre altı kişilik boyutu altında toplamak mümkün olduğunu söylemektedir. Bunlar gerçekçi (R), araştırmacı (I), artistik (A), sosyal (S), girişimci (E), geleneksel (C) boyutlardır. Aynı şekilde bireylerin yaşadıkları çevreyi de bu altı boyutta incelemek mümkündür. Örneğin: araba tamiri, oto yıkama bakımı yapılan iş çevresi mekaniksel bir çevre; bilimsel çalışmaların laboratuvarlarda deney yapılan iş çevresi araştırmacı bir çevredir.

Bireyler beceri ve kabiliyetlerini kullanabilecekleri, tutum ve değerlerini ifade edebilecekleri çevre aramaya yatkındırlar. Bireylerin davranışlarını kişilik çevre etkileşimi belirler.

Holland'ın altıgeninde RIASEC şeklinde bir sıralama vardır. Her birey bu altı kişilik boyutundan bir parça kedinde yansıtır. Bu altıgende gösterildiği gibi birbirine yakın olan kişilik boyutları vardır. Bireylere ve iş çevrelerine meslek gruplarına bu teori ışığı altında en çok özelliklerini gösterdiği bu altı kişilik boyutundan 3 harfli bir kod verilir. Bu kodlar birbirine ne kadar uyumlu ise bireyin mesleki tatminleri artacaktır.

Bireyler kişilikleri ile uyumlu iş çevrelerinde mesleklerini yapmaktan daha memnun olurlar. Holland teorisine göre matematik öğretmenliğinin kodu SIA'dır. Teori bu koda sahip bireylerin matematik öğretmenliğini yapmaktan memnuniyet düzeylerinin en çok olacağını söylemektedir.[5]

Matematik öğretmenliğini seçen bireylerde olması gereken kişilik boyutu sosyal kişiliktir. Öğretmenlik için sadece matematik alanını bilmek yeterli değildir. Matematiği öğrencilere aktarabilmek ve gerekli durumlarda öğrencilere rehberlik etmek gerekiyor. Öğrencilere ve çevresine yardımcı olmak öğretmenliğin en önemli özelliğidir.

Matematik öğretmenliğini seçen bireyler araştırmacı bir kişiliğe sahip bireyler olmalıdır. Matematikte problem çözebilmek için yani bir soruna çözüm üretebilmek için araştırmacı özelliklere sahip olmak gerekiyor. Çünkü bir problemi tanımlamak sonra bu problem için veri toplamak gerekiyor. Daha sonra çözüm için hipotez üretebilmek; bu hipotezleri denemek gerekirse başka hipotezler üretmek gerekiyor. Bu süreci başarabilmek için ilk baştan son ana kadar takip etmek ve bilimsel yaklaşmak gerekir. Matematik alanı araştırma ve bilimsel süreçlerle iç içe olmasıdır.

Matematik öğretmenliğini seçen bireylerde artistik özelliklerin olması gerekir. Bu, matematiğin soyut kavramlar üzerine kurulu olmasından ve soyut düşünebilmeyi gerektirmesinden kaynaklanmaktadır. Artistik kişilik boyutunda hayal kurabilme soyut düşünebilme özellikleri belirgindir. Bu yüzden matematik öğretmenliğini seçen bireylerde bu özelliğin bulunması gerekir.

Araştırmanın bulgularına göre; ilköğretim matematik öğretmen adaylarından sosyal kişiliğe sahip bireylerin mesleki tatminlerinin en yüksek olacağı görülmüştür. Bunun nedeni Türk insanının kültür yapısı yardım ve rehberlik yapmaya uygun olmasıdır. Holland mesleki kodunda ilk harf S ve bulgularda da mesleki tatmin ile istatistiksel olarak en yüksek ilişki S harfinde çıkmıştır.

Holland teorisine göre ilköğretim matematik öğretmenliği için sosyal kişilik ön plandadır. Türkiye’de yapılan çalışmada da matematik öğretmenliği için sosyallik ön planda çıkmıştır. Türk kültür yapısında yardımseverlik ve rehberlik etme gibi özellikler baskın olması bu sonucu çıkarmıştır. Sosyal insanların konuşkan olması yardım sever olması başka insanlara karşılık beklemeden yardım etmek istemesi Türkiye’de ilköğretim matematik öğretmenliği için de en uygun kişilik tipi olduğu görülmüştür. Holland teorisiyle ilk harflerin sıralaması tutarlı olduğu görülmüştür. Çalışma bu bulguya göre Holland teorisiyle örtüşmüştür.

Araştırmada elde edilen başka bir bulguya göre, sosyal kişilik tipinden sonra mesleki tatminle en yüksek korelasyon geleneksel kişilik tipi arasında çıkmıştır. Holland teorisine göre matematik öğretmenliğinin kodunda geleneksel (C) kişilik boyutu yoktur. Türkiye’de yapılan çalışmada ikinci harf C çıkmıştır. Türkiye’de ilköğretim matematik öğretmenliğinin çalışma koşulları düşünüldüğünde en çok Milli Eğitim Bakanlığı’da çalışma imkanı bulunmasıdır. ilköğretim matematik öğretmenliği için ikinci harf olarak geleneksel boyutuyla mesleki tatminin istatistiksel olarak anlamlı çıkması, devlet dairelerinde hiyerarşik bir çalışma sistemi olması, alt üst ilişkilerinin yoğun olduğu çalışma ortamı olmasından kaynaklanabilir. Bu bulguya göre, matematik alanı ve genel olarak matematik öğretmenliğinde çalışma şekli düşünüldüğünde bu mesleği yapacak bireylerin ciddi bir iç disipline, düzenli, planlı ve programlı çalışmaya yatkın olması gerekliliğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Matematiksel problemlerin, teoremlerin takibi ve çözümü bunu gerektirir. Bu da matematik öğretmenliği için geleneksel (C) kişilik tipinin uygun olabileceği ve bu kişiliğe sahip bireylerin bu mesleği yapmaktan memnun olabileceğini gösterir denebilir. Bu bulgu Holland Teorisiyle örtüşmemektedir.

Bulgulara göre, mesleki tatmin ile üçüncü en yüksek korelasyona sahip kişilik tipi artistik(A) tipidir. Holland teorisinde de üçüncü harf A dır. Genel olarak bir disiplin olarak matematik alanının soyut kavramlardan oluşması ve bu soyut kavramların öğrencilere aktarılabilmesi için bu mesleği yapacak bireylerin soyut düşünebilen, hayal kurma becerisine sahip bireylerin olmasını gerektirir. Çünkü soyut kavramların öğrencilere aktarılabilmesi ve öğrencilerin bu kavramları öğrenebilmesi için öğretmenlerinin hayal kurmaya yatkın ve soyut düşünebilme yeteneğinin fazla olmasını gerektirir. Bu bulgu teoriyle örtüşmektedir.

Bulgulara göre, artistik kişilik tipinden sonra tatminle arasında korelasyon olan tip araştırmacı tiptir. Türkiye’deki çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Fakat bu korelasyon diğer kişilik tiplerine göre daha düşüktür. Bunun sebebi Türkiye’deki geçmiş yıllardaki ezberci eğitim sisteminde araştırmaya verilen önemin az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ezberci sistemde araştırmanın önemi yoktur. Bu şekilde yetişen bireylerin genel olarak matematik öğretmenliği için bu boyutun önemini farkedememiş olabilirler. Son yıllardaki değişen sistem bu

korelasyonu artmasını sağlayabilir. Bu bulgularla Holland Teorisi kısmen örtüşüyor denebilir.

Bulgulara göre, gerçekçi tip ile tatmin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ters ilişki bulunmuştur. Bu beklenen bir bulgudur. Teoriye göre, Holland altıgeninde sosyal tip ile gerçekçi tip arasındaki uzaklık en uzundur. Bu uzaklık ne kadar uzun ise o kadar az ilişki vardır. Bu bulgu teoriyi desteklemektedir.

Bulgulara göre, girişimci kişilik tipi ile tatmin arasında bir korelasyon bulunamamıştır. Holland teorisine göre ters bir korelasyon bulunması gerekirdi. Türkiye’de yapılan bu çalışmada herhangi bir korelasyon bulunamamıştır. Bunun nedeni örnekleme yer alan girişimci sayısının yeterli olmamasından kaynaklanabilir. Teoriye göre araştırmacı boyuta en uzak girişimci kişilik tipidir. Bu da ters bir korelasyon olmasını gerektirir. Bu bulgulara göre çalışma teoriyle örtüşmemiştir.

Yapılan çalışma Holland teorisiyle genel olarak paralellik göstermektedir. Ancak bazı bulgular örtüşmemiştir. Literatüre bakıldığında aynı konuyla ilgili çalışma olmasa da Holland teorisi ışığı altında yapılmış çalışmalarda benzer bulgu ve sonuçlara ulaştıkları görülmüştür[7-15]. Yani kültürden ve kullanılan ölçeklerden kaynaklanan farklılardan dolayı teoriyle örtüşmeyen bazı bulgulara rastlanmıştır.

Bunun nedeni çalışmada kullanılan anket olabilir. Anketteki maddeler kişilik tiplerini ölçmekte yeterli olmamış olabilir. Bu araştırma, öğretmen adaylarını fazla sosyal göstermiş olup diğer kişilik tiplerini seçmekte zorlanmış olabilir. Bir diğer nedeni seçilen örneklemin evreni temsil kabiliyetinin azlığı olabilir. Çünkü yapılan çalışma sadece bir üniversitede yapılmıştır. Bir başka neden ise anket matematik öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Bu da evreni temsil etmekte yetersiz olmuştur. Matematik öğretmen adayları bir matematik öğretmenin fikirlerini ifade etmekte eksik kalmış olabilir.

Çalışmanın genel olarak teoriyle tutarlı olduğu görülmektedir. Ancak, daha sonraki çalışmalarda, bu çalışmada geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ve en son 40 maddeden oluşan veri toplama aracı, farklı seviyede öğrenim gören (yüksek öğretim, orta öğretim gibi) kişilere de uygulanarak oradan elde edilecek sonuçların

bu teoriyle örtüşmesi incelenebilir. Bunun sonucu olarak katılımcıların mesleki ilgilerine göre kişiliklerine uygun meslekleri seçmeleri sağlanabilir.

İleriki çalışmalarda bu arştırmada kullanılan örneklem yerine ilköğretimde görev yapan matematik öğretmenleri ve/veya farklı alanlardaki öğretmenler kullanılarak bu teori test edilebilir.

KAYNAKÇA

- [1] Parsons, F., *Choosing a Vocation*, Houghton Mifflin. Boston, (2005).
- [2] Holland, J.L., *Making Vocational Choices: A Theory of Vocational Personality and Work Environments*, Psychological Assessment Resources, Inc., Florida, (1997) 2-4.
- [3] Cüceloğlu, D., *İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, İstanbul, (2006) 404.*
- [4] Barutçugil, İ., *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi, Kariyer Yayıncılık, İstanbul, (2004) 389.*
- [5] Brown, D., *Career Choice and Development, Fourth Edition, John Wiley & Sons, New York, (2002) 373-394.*
- [6] Kamaşak, R., Bulutlar, F., “Kişilik, Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi: Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, **2/2**, (2010) 119-126.
- [7] Perkmen, S., Çevik, B., “Holland’ın Kariyer Teorisine Göre Müzik Öğretmeni Adaylarının Kişiliği”, *International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya-Turkey, (2010) 24-28.*
- [8] Farh, J., Leong, F.T.L., Law, K.S., “Cross-Cultural Validity of Holland’s Model in Hong Kong”, *Journal of Vocational Behavior*, **52**, (1998) 425-440.
- [9] Primavera, M.T., Church, A.T., “Katigbak, M.S., Bruna, L., White, J.R., Peradilla, I., The structure of vocational interests in Filipino adolescents”, *Journal of Vocational Behavior*, **77**, (2010) 213-226.
- [10] Yang, W., Stokes, G.S.S., Hui, C.H., “Cross-cultural validation of Holland’s interest structure in chinese population”, *Journal of Vocational Behavior*, **67**, (2005) 379-396.
- [11] Long, L., Tracey, T.J.G., “Structure of RIASEC scores in China: A structural meta-analysis”, *Journal of Vocational Behavior*, **68**, (2006) 39-51.
- [12] Deng, C., Armstrong, P.I., Rounds, J., “The fit of Holland’s RIASEC model to US occupations”, *Journal of Vocational Behavior*, **71**, (2007) 1-22.
- [13] Nagy, G., Trautwein, U, Lüdtke, O., “The structure of vocational interests in Germany: Different methodologies, different conclusions”, *Journal of Vocational Behavior*, **76**, (2010) 153-169.

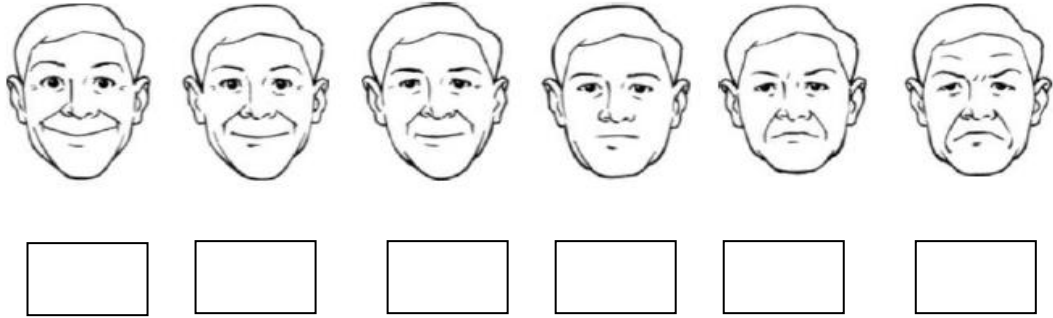
- [14]Tang, M., “Examining the Application of Holland's Theory to Vocational Interests and Choices of Chinese College Students”, *Journal of Career Assessment*, **17/1**, (2009) 86-98.
- [15]Toit, R., Bruin, G.P., “The Structural Validity of Holland’s R-I-A-S-E-C Model of Vocational Personality Types for Young Black South African Men and Women”, *Journal of Career Assessment*, **10/1**, (2002) 62-67.
- [16]Karasar, N., *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, (2008), 77-82.
- [17]Yıldırım, A., Şimşek, H., *Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, (2008), 107-113.

EKLER

EK A Mesleki İlgil Ölçeği

MESLEKİ İLGİ ÖLÇEĞİ

Yüksek lisans tezimin bir parçası olan bu çalışmanın amacı mesleki ilgilerinizi ölçmek ve bu doğrultuda hangi mesleki aktivitelere ilgi duyan bireylerin matematik öğretmeni olması gerektiğine ışık tutmaktır. Aşağıda size 6 tane yüz resmi verilmiştir. **Okulunuzu bitirip bir öğretim kurumunda matematik öğretmeni olduğunuzu düşünün.** Bu yüz ifadelerinden hangisinin sizin mesleğinizden olan memnuniyetinizi en güzel yansıtacağını düşünöyorsunuz. Cevabınızı ilgili resmin altındaki kutucuğa işaretleyiniz.

Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. **Selçuk GENCÜR & Dr. Yunus Emre YILDIRIR**

Cinsiyet : Bayan

Erkek

Sınıf : 1. Sınıf

2. Sınıf

3. Sınıf

4. Sınıf

Bölümünüzde okumaktan memnun musunuz? Evet

Hayır

Açıklama: Aşağıda 55 tane mesleki aktivite verilmiş ve bunları yapmayı ne düzeyde sevdiğiniz sorulmuştur.

	Hiç Sevmem	Sevmem	Ne Severim	Ne Sevmem	Severim	Çok severim
<p>Cevaplarınız için maddenin karşındaki kutulara X işareti koyunuz. İlk aklınıza geleni işaretleyiniz</p>						
1. Diğer insanların problemlerini dinlemeyi ve onlara çözümler üretmeye çalışmayı						

2. Çalıştığım işte yenilikler peşinde koşmayı					
3. Bir müzik enstrümanı (aleti) çalmayı					
4. Derslerde not tutmayı					
5. Toplum ve kamu yararı için başkalarından bağış toplamayı					
6. Sanatsal içerikli fotoğraflar çekmeyi					
7. Bağ bahçe işleriyle uğraşmayı					
8. Bilimsel teorileri (sosyal, dil, fen, matematik vb. alanlardan herhangi birinde) anlamaya çalışmayı					
9. Başkalarına bir şeyler öğretmeyi					
10. Kendi hedeflerine ulaşmak için başkalarını kullanmayı					
11. Mekaniksel ve elektrikli cihazların çalışma mekanizmasını anlamaya çalışmayı					
12. Bir ürünün kullanım kılavuzunu takip ederek nasıl çalıştığını anlamaya çalışmayı					
13. Başka insanlara rehberlik yapmayı ve yol göstermeyi					
14. El becerisi gerektiren işler yapmayı					
15. Sosyal ve doğa olaylarının nedenlerini araştırmayı					
16. Tiyatro ve drama gibi oyunlarda oynamayı					
17. Bir işyerinde yöneticilik, idarecilik ve müdürlük yapmayı					
18. Bir ürünün kusurlarını araştırmayı					
19. Bir problemin çözümü için orijinal fikirler üretmeye çalışmayı					
20. Fiziksel güç gerektiren sporlar (judo, güreş, dağcılık, boks vb.) yapmayı					
21. Birlikte çalıştığım insanları iş yapma noktasında motivasyonlarını artırmaya çalışmayı					
22. Empati kurmayı (Kendini başkalarının yerine koyarak onların duygu düşüncelerini anlamaya çalışmayı)					
23. Boya, badana, tamir vb. ev işleriyle uğraşmayı					
24. Resim ve karikatür gibi sanatsal çizimler yapmayı					
25. İşleri belli bir plan ve programa göre yapmayı					

26. Yardıma gereksinim duyan iş arkadaşlarıma yardımcı olmayı					
27. Karmaşık ve zor mantıksal/matematikselsel problemleri çözmeye çalışmayı					
28. Başkalarının hayatlarına etki eden (olumlu ya da olumsuz) kararlar vermeyi					
29. Çalışma masamın üzerindeki eşyaları (kitap, kalem, defter vb.) derleyip toparlamayı					
30. Başkalarının mutluluğu için fedakârlık gerektiren işler yapmayı					
31. Sanatsal etkinliklere katılmayı (resim sergisine gitmek, tiyatroya gitmek vb.)					
32. Bir gruba liderlik yapmayı					
33. Zihin gücünü zorlayan meydan okuyucu problemler çözmeyi					
34. Başkalarını etkilemek için açık hava veya miting gibi alanlarda konuşma yapmayı					
35. Bir şeyler keşfetmek veya icat etmek amacıyla deneyler (bilimsel veya amatör) yapmayı					
36. İş makineleri (kepçe, dozer, kamyon vb.) kullanmayı					
37. Hesap kitap işleri ile uğraşmayı					
38. Daha fazla maddi gelir elde etmek amacıyla yüksek risk gerektiren yatırımlar yapmayı					
39. Maddi çıkar beklemeden başkaları için zaman ayırmayı					
40. Projelerde araştırmacı olarak görev yapmayı					
41. Bir resmi veya özel kuruluştta görsel tasarımcı olarak çalışmayı					
42. Emir komuta zincirinin olduğu (hiyerarşinin olduğu) iş yerlerinde çalışmayı					
43. Bozulan mekaniksel ve elektrikli cihazları tamir etmeye çalışmayı					
44. Bir film senaryosu, roman, hikâye vb. yazmayı					
45. Dikkat ve titizlik gerektiren işler yapmayı					
46. Ağaç işleri ile uğraşmayı (maket yapmayı, ağaçtan ürünler tasarlamayı vb.)					

47. Dans etmeyi, halk oyunları veya folklorik oyunlar oynamayı					
48. Bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak çalışmayı					
49. Başkalarına bir şeyler satmayı, ürün pazarlamayı veya reklamını yapmayı					
50. Zihne takılan bir problemin ve sorunun çözümü için çeşitli kaynaklar taramayı (kütüphaneye gitmeyi, internette aramak yapmayı uzman kişilerle görüşmeyi vb)					
51. Hayal gücü ve yaratıcılık gerektiren işlerle uğraşmayı					
52. Bilim ve teknoloji dünyasındaki yeni gelişmeleri (yeni ürünleri, teknolojileri, fikirleri) takip etmeyi					
53. Evrak düzenleyip dosyalamayı					
54. Bir teknik serviste çalışmayı					
55. Günlük hayattaki harcamaların listesini tutmayı					

Katılımızdan ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

EK B Dönüştürülmüş Faktör Matrisi

	Faktör					
	1	2	3	4	5	6
S1	,017	,072	,627	,107	-,045	,124
<u>S2</u>	<u>,120</u>	<u>,277</u>	<u>,362</u>	<u>,377</u>	<u>,081</u>	<u>,115</u>
S3	,159	,547	,042	-,059	,075	-,095
S4	-,175	,092	,153	,144	,534	-,130
<u>S5</u>	<u>-,088</u>	<u>,067</u>	<u>,379</u>	<u>,155</u>	<u>,088</u>	<u>,050</u>
S6	,154	,616	,063	,114	-,001	-,050
S7	,579	,189	,120	,029	,155	-,091
S8	,079	,000	,125	,604	,118	-,069
S9	,011	,005	,535	,231	,239	,057
<u>S10</u>	<u>-,015</u>	<u>,023</u>	<u>-,158</u>	<u>,020</u>	<u>,151</u>	<u>,305</u>
S11	,732	-,015	-,006	,212	-,132	-,100
<u>S12</u>	<u>,429</u>	<u>-,089</u>	<u>,010</u>	<u>,226</u>	<u>,128</u>	<u>-,008</u>
S13	,012	,193	,558	,091	,207	,238
<u>S14</u>	<u>,351</u>	<u>,423</u>	<u>,204</u>	<u>-,047</u>	<u>,323</u>	<u>-,168</u>
<u>S15</u>	<u>,335</u>	<u>,381</u>	<u>,088</u>	<u>,238</u>	<u>,110</u>	<u>-,081</u>
S16	-,144	,549	,053	,042	-,030	,335
S17	,108	,040	,154	,123	,077	,644
<u>S18</u>	<u>,260</u>	<u>,055</u>	<u>,114</u>	<u>,153</u>	<u>,171</u>	<u>,218</u>
S19	,187	,216	,287	,515	-,097	,128
<u>S20</u>	<u>,429</u>	<u>,164</u>	<u>-,144</u>	<u>,023</u>	<u>-,109</u>	<u>,183</u>
S21	,074	,112	,608	,097	,059	,245
<u>S22</u>	<u>-,038</u>	<u>,237</u>	<u>,495</u>	<u>,167</u>	<u>,008</u>	<u>,096</u>
S23	,728	,154	,072	-,062	,069	,123
S24	,162	,684	,031	,004	,048	-,103
S25	-,263	,165	,183	,169	,535	,088
S26	,000	-,032	,673	,100	,178	,071
S27	-,081	-,100	,145	,667	,115	,103
S28	-,103	-,073	,133	,059	,082	,534
S29	,051	,187	,263	-,018	,613	-,050
S30	,111	-,015	,632	-,062	,203	-,021
S31	-,148	,675	,171	,102	,105	,028
S32	,058	,125	,214	,098	,041	,632
S33	,030	-,006	,099	,674	,004	,197
S34	-,004	,375	,069	,192	,108	,592

S35	,374	,311	,053	,534	-,003	,096
S36	,660	-,115	-,064	-,054	-,125	,237
<u>S37</u>	<u>,245</u>	<u>-,287</u>	<u>,129</u>	<u>,319</u>	<u>,331</u>	<u>,259</u>
<u>S38</u>	<u>,326</u>	<u>-,091</u>	<u>-,029</u>	<u>,076</u>	<u>-,211</u>	<u>,469</u>
S39	,067	,015	,677	,028	,066	-,039
<u>S40</u>	<u>,076</u>	<u>,279</u>	<u>,248</u>	<u>,404</u>	<u>,181</u>	<u>,223</u>
S41	,118	,637	,123	,091	,066	,197
<u>S42</u>	<u>,170</u>	<u>-,189</u>	<u>-,053</u>	<u>,077</u>	<u>,418</u>	<u>,260</u>
S43	,805	-,017	-,012	,090	-,058	-,010
S44	-,082	,552	-,006	,185	-,060	,190
S45	,087	,135	,215	,100	,589	,143
S46	,611	,345	,109	-,038	,141	-,116
S47	-,105	,553	,163	-,094	,161	,152
S48	,001	,215	,553	,183	,188	-,046
S49	,099	,087	,172	-,065	-,015	,504
S50	-,031	,080	,078	,542	,361	,082
<u>S51</u>	<u>,195</u>	<u>,366</u>	<u>,166</u>	<u>,401</u>	<u>-,113</u>	<u>,181</u>
<u>S52</u>	<u>,275</u>	<u>,110</u>	<u>,110</u>	<u>,449</u>	<u>-,018</u>	<u>-,110</u>
S53	,148	-,020	,128	-,016	,696	,091
S54	,677	-,092	,034	,134	,121	,182
S55	,050	,042	,103	,044	,652	,062

Faktör 1: Gerçekçi (Realistic)

Faktör 2: Artistik (Artistic)

Faktör 3: Sosyal (Social)

Faktör 4: Araştırmacı (Investigative)

Faktör 5: Geleneksel (Conventional)

Faktör 6: Girişimci (Enterprising)

Not: Altı çizili olarak gösterilen soruların faktör yükü 0,50 den az olduğu için diğer analizlerden çıkartılmıştır.

EK C Düzenlenmiş Faktör Matrisi

	Faktör					
	1	2	3	4	5	6
S1	,022	,093	,620	-,027	,186	,116
S3	,164	,570	,048	,065	-,108	-,070
S4	-,146	,093	,133	,543	-,102	,172
S6	,158	,651	,055	,023	-,043	,111
S7	,588	,170	,137	,137	-,075	,007
S8	,093	,039	,148	,097	-,062	,632
S9	,010	,020	,562	,204	,115	,241
S11	,735	-,004	,021	-,164	-,094	,202
S13	,005	,160	,534	,217	,344	,067
S16	-,120	,575	,057	-,077	,357	,031
S17	,112	,005	,098	,074	,720	,098
S19	,199	,219	,249	-,032	,163	,507
S21	,055	,122	,580	,095	,293	,072
S23	,746	,126	,076	,052	,102	-,055
S24	,172	,692	,002	,084	-,111	-,006
S25	-,257	,141	,157	,580	,127	,159
S26	-,011	-,018	,685	,198	,099	,115
S27	-,062	-,056	,150	,090	,059	,771
S28	-,090	-,084	,103	,082	,502	,095
S29	,057	,141	,232	,670	,006	-,057
S30	,106	,007	,660	,200	-,027	-,041
S31	-,137	,720	,194	,089	,021	,111
S32	,049	,080	,165	,060	,714	,087
S33	,051	,022	,085	-,006	,177	,765
S34	,035	,365	-,009	,118	,633	,181
S35	,416	,282	-,002	,055	,166	,446
S36	,666	-,129	-,060	-,150	,199	-,026
S39	,050	,049	,704	,054	-,036	,051
S41	,138	,633	,078	,098	,191	,075
S43	,819	-,005	,003	-,082	-,019	,085
S44	-,047	,549	-,037	,002	,213	,151
S45	,086	,089	,163	,649	,165	,069

S46	,641	,298	,090	,171	-,083	-,053
S47	-,098	,579	,172	,134	,130	-,086
S48	,011	,234	,528	,226	-,010	,181
S49	,102	,102	,109	-,006	,502	-,060
S50	-,022	,086	,057	,397	,088	,505
S53	,166	-,052	,099	,714	,102	-,019
S54	,710	-,102	,012	,122	,167	,110
S55	,050	,023	,109	,644	,047	,044

Faktör 1: Gerçekçi (Realistic)

Faktör 2: Artistik (Artistic)

Faktör 3: Sosyal (Social)

Faktör 4: Geleneksel (Conventional)

Faktör 5: Girişimci (Enterprising)

Faktör 6: Araştırmacı (Investigative)

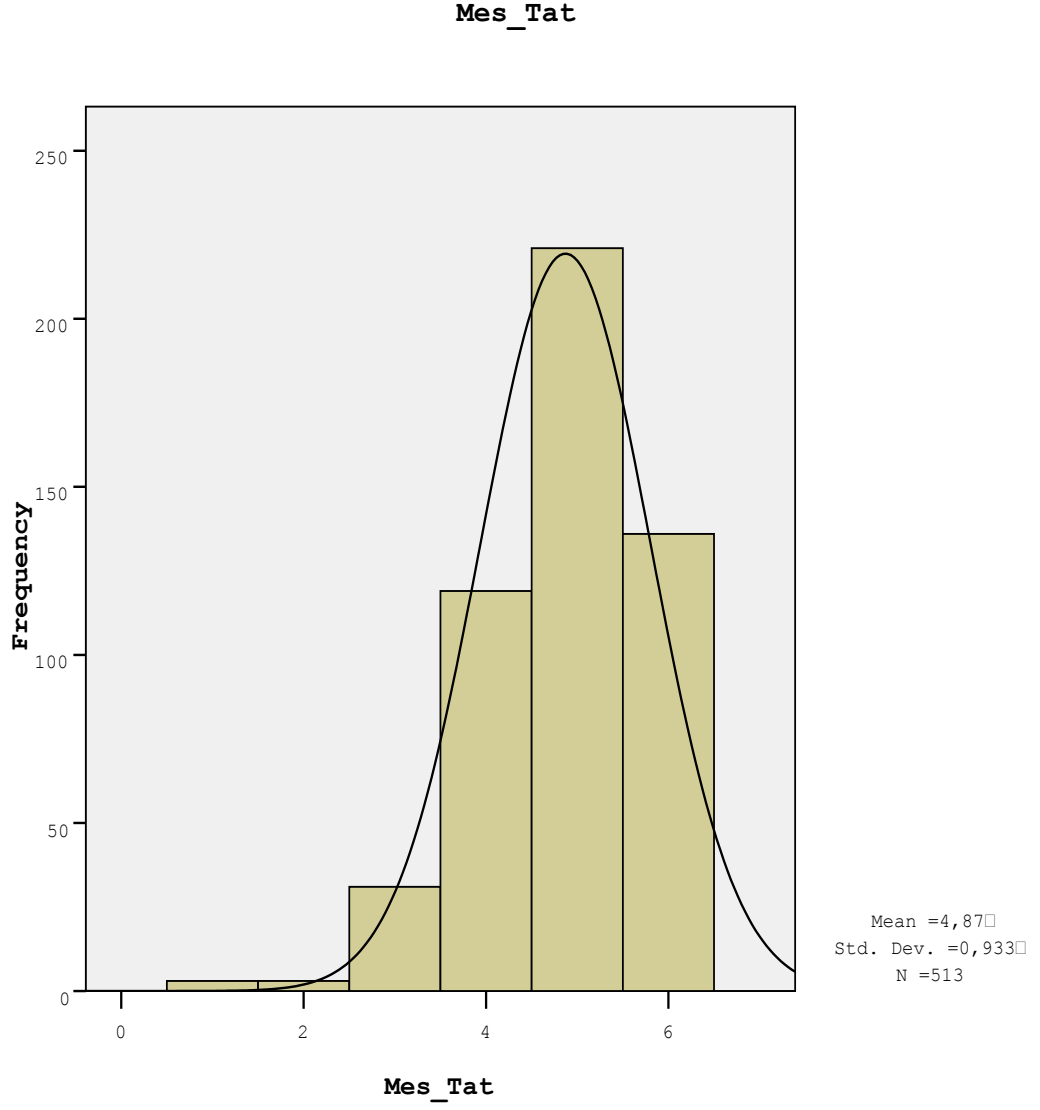
EK D İkinci Sınıf ve Üçüncü Sınıflar için Kişilik Tipleri ve Tatmin Arasındaki İlişki

Değişken	1.R	2.I	3.A	4.S	5.E	6.C	7.Tatmin
İkinci Sınıflar İçin (N = 121)							
1.R	-	.08	.11	.03	.15	-.06	-.08
2. I		-	.19*	.37**	.19*	.30**	.14
3. A			-	.22*	.20*	.26**	.09
4. S				-	.17	.45**	.33**
5. E					-	.00	-.06
6. C						-	.19*
7. Tatmin							-
Üçüncü Sınıflar İçin (N = 127)							
1.R	-	.18*	-.05	-.04	.18*	.02	-.05
2. I		-	.42**	.33**	.33**	.28**	.13
3. A			-	.34*	.38**	.21*	.21*
4. S				-	.31**	.37**	.28**
5. E					-	.31**	.23*
6. C						-	.20**
7. Tatmin							-

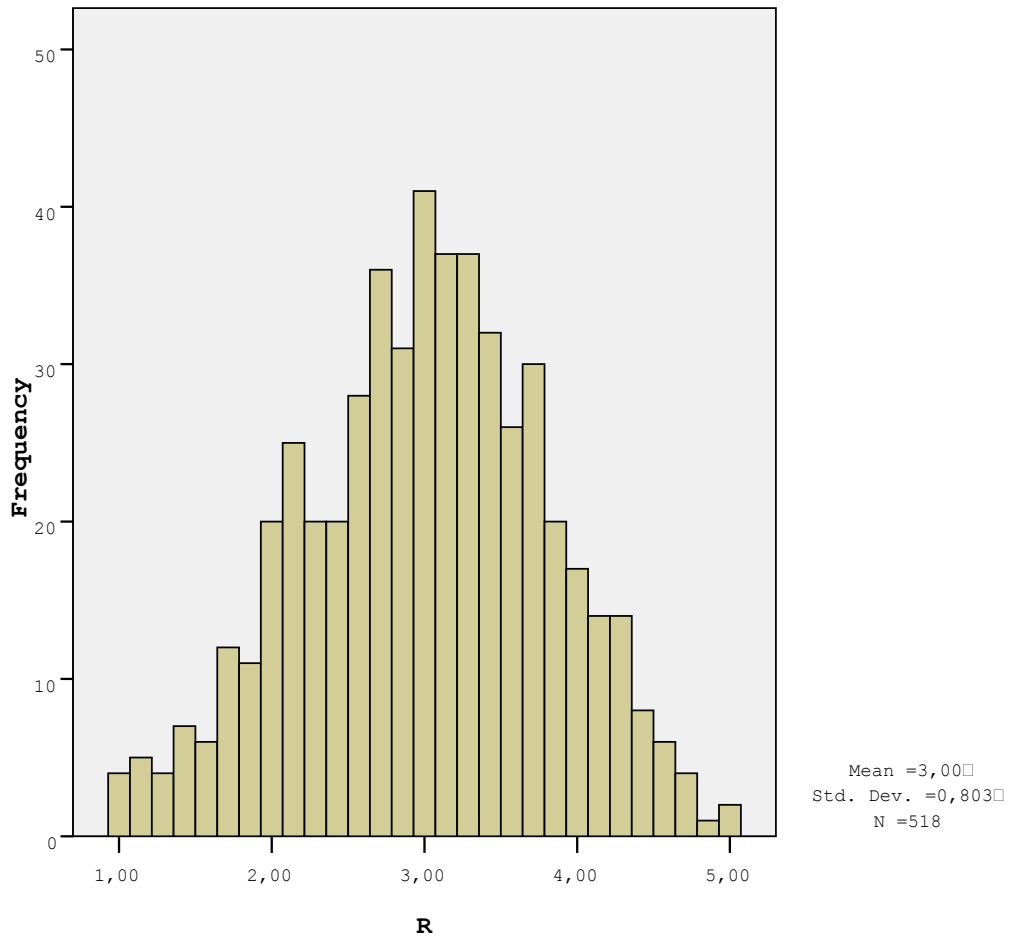
* $p < .05$. ** $p < .01$.

R (Gerçekçi), I (Araştırmacı), A(Artistik), S (Sosyal), E (Girişimci), C (Geleneksel)

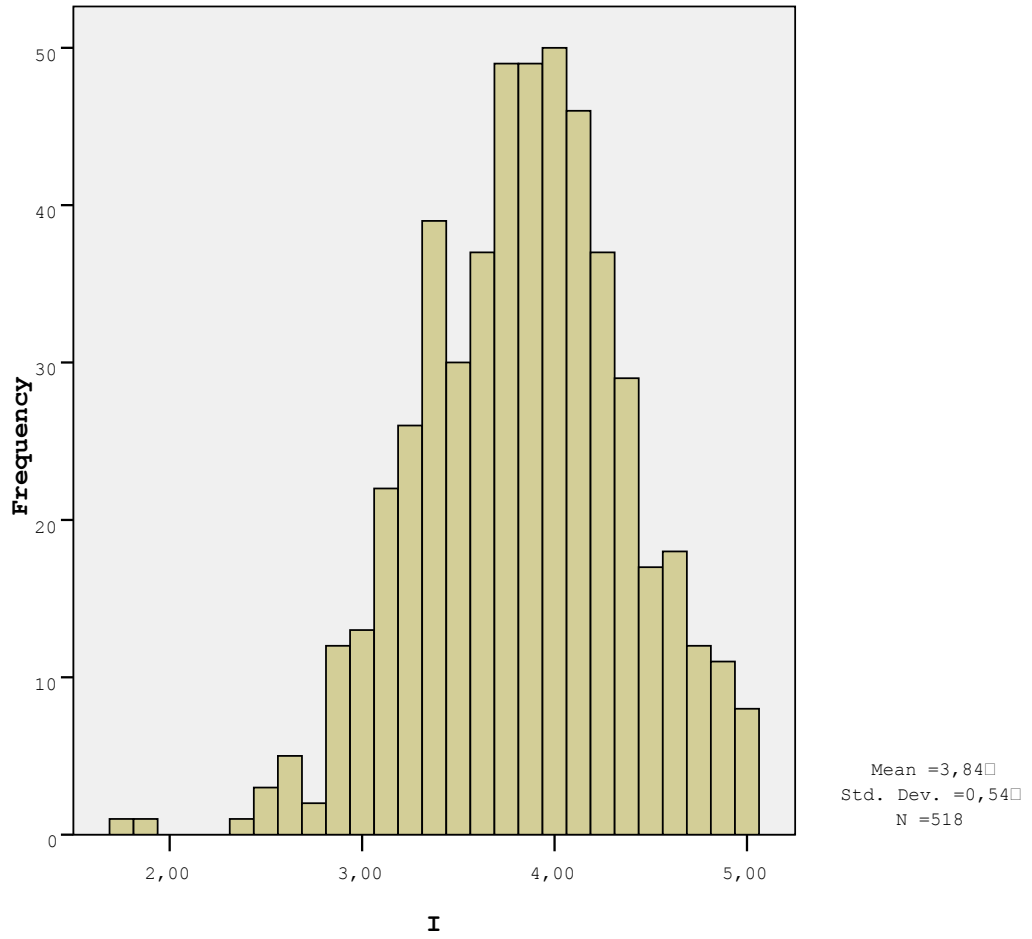
EK E Katılımcıların Mesleki Tatmin ve Kişilik Puanlarının Dağılımı

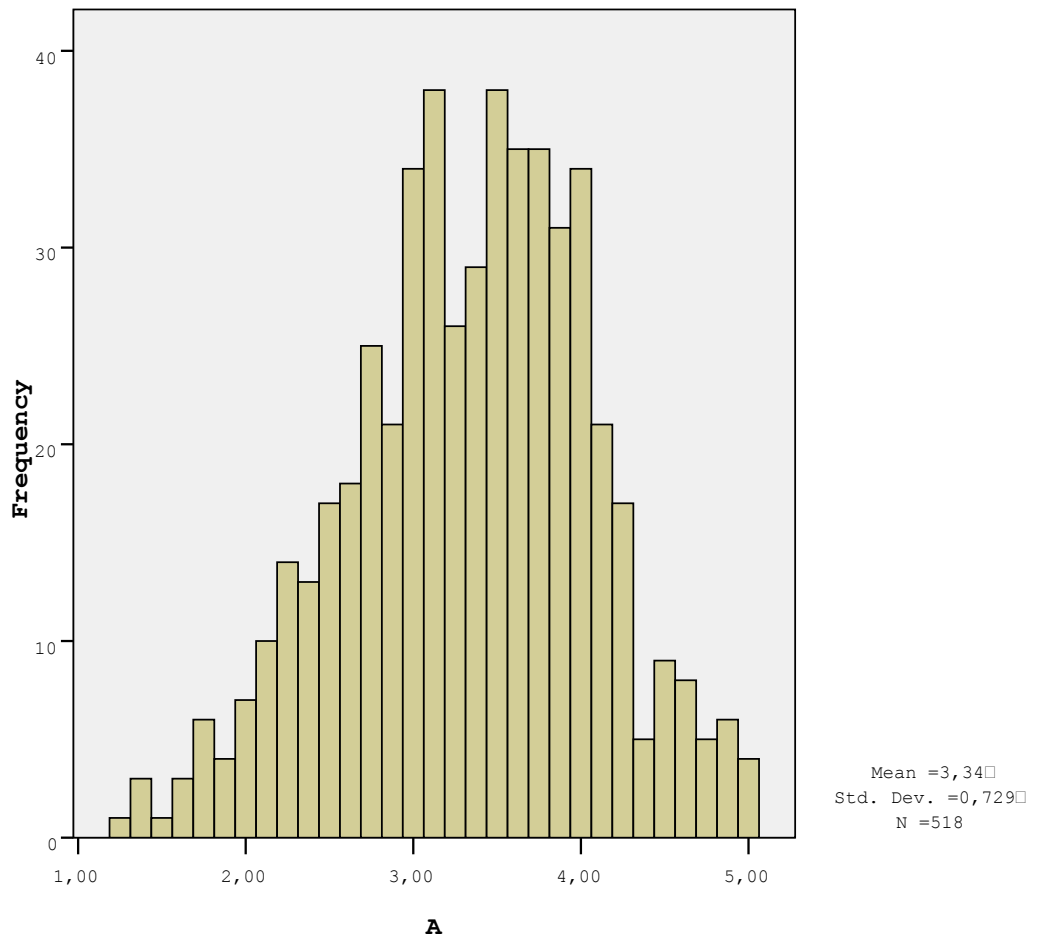
Histogram

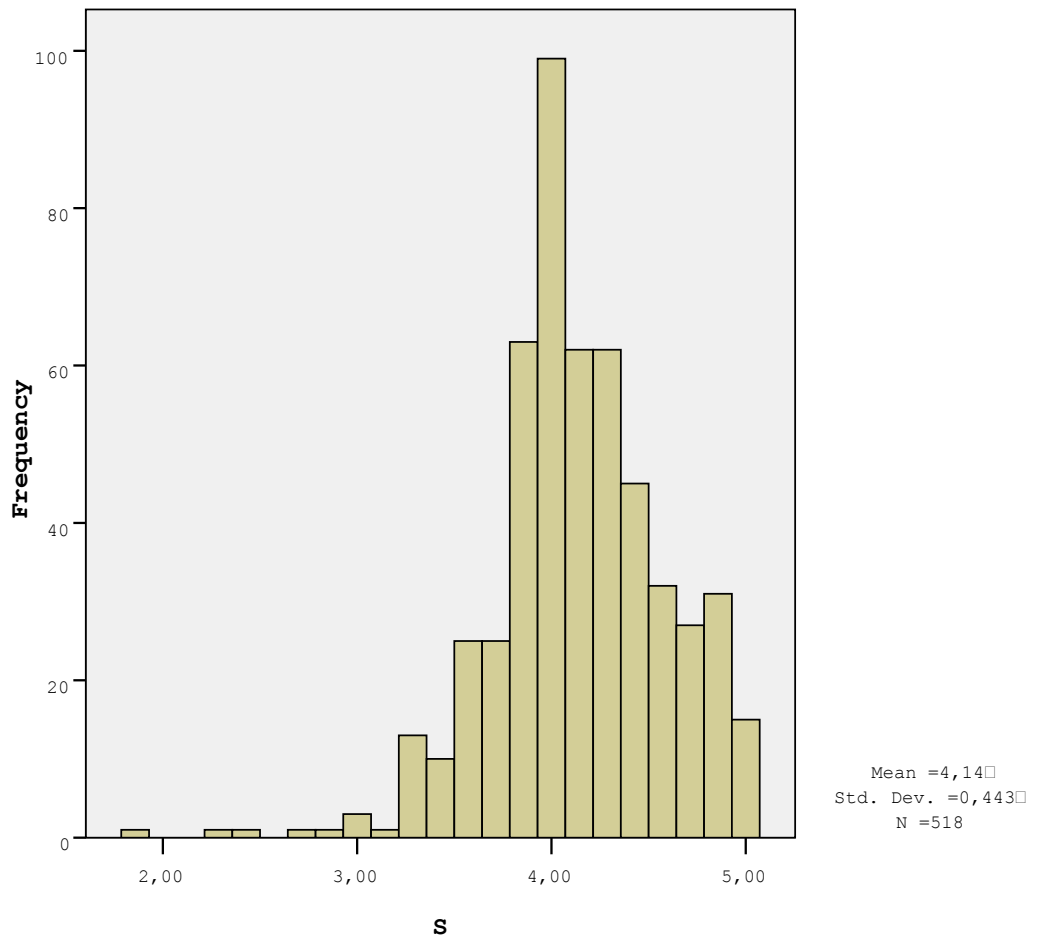
Histogram

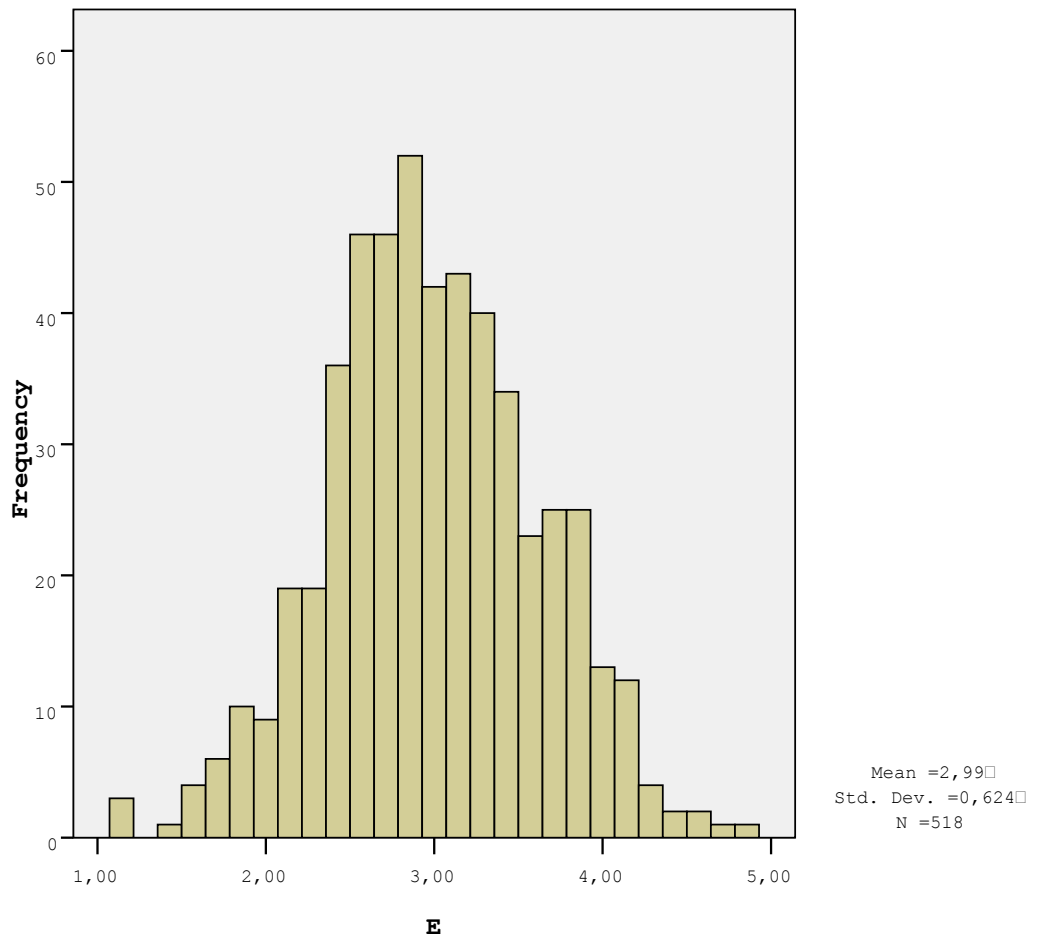
Histogram

Histogram

Histogram

Histogram

